

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 3

1977 spalis

TURINYS NR. 3

<i>Kun. Antanas Liuima, SJ.</i> Didži j dabarties problem apm stant.....	95
[Vysk. Liudvikas Povilonis <i>MIC</i>]. Mintys iš pamokslo.....	100
POEZIJOS HORIZONTALAI	
<i>Lacrima.</i> Rožan iaus Karalienei.....	102
<i>Bernardas Brazdžionis.</i> Sibiro triptikas.....	102
TAUTOS DVASIOS MILŽINAI	
<i>M.</i> [kun. Marijonas Petkevi ius <i>MIC</i>]. Arkivyskupo Teofiliaus Matulionio mirties 15 met sukaktis.....	103
<i>K.</i> [Felicitija Kasputy]. Oskaro Milašiaus kelias metafizik	106
MINTYS SUSIM STYMUJ	
<i>J. Dz.</i> [kun. Juozas Zdebskis]. Kan ia, kuri yra meil s rodymas.....	111
<i>Vaidevutis</i> [kun. Karolis Garuckas <i>SJ</i>]. Himnas meilei.....	113
Jaunuolio malda.....	114
[Stas Jasiunskait]. Tu ne viena, Danute!.....	116
KRIKŠ IONYB S IŠUGDYTIEJI	
<i>Jaunius</i> [kun. Jonas Lauri nas <i>SJ</i>]. Juo giliau, juo prie tiesos ar iau.....	118
MUMS KALBA MOKSLAS	
<i>P r.</i> [kun. Pranciškus Ra i nas <i>MIC</i>]. Kosmosas ir antgamtis.....	123
ATSAKYMAI KLAUSIMUS	
1. Ar religija daro žmog pasyv ?.....	126
2. Ar j zuitai laikosi principo: tikslas pateisina priemones?.....	127
AKTUALIJOS	
<i>Š. J.</i> [kun. Napoleonas Nork nas]. Jono Bili no testamentas.....	129
[Kan. Stanislovas Kiškis]. Atkarpa iš mano lagerinio gyvenimo.....	131
Kristaus drobul	133
Jaunimo ryžtas.....	135
KNYG RECENZIJOS	
<i>Dr. Pranas Gaidamavi ius.</i> Milžinas, didvyris, šventasis.....	135
<i>Kun. Jonas Gutauskas.</i> Dievas šiandien.....	136
SI LOME PERSKAITYTI.....	138

DIDŽI J DABARTIES PROBLEM APM STANT

Vos pažvelg dabarties gyvenim pasteb sime, kad visa, kaip sak senov s filosofas, juda, sukasi kaip karusel je, kad nieko n ra pastovaus. Vieniems dabarties gyvenimas yra didel s kriz s laikotarpis, kitiems - tik paprasta normalios gyvenimo raidos apraiška. Vieniems tai atrodo išsiilgtos pažangos ir laim jim metai, kitiems, priešingai, didelio išsigimimo ir kone visiško pralaim jimo epocha. Vieniems šis sukr timas duoda vilties artimoje ateityje laukti geresni ir pastovesni laik , kitiems - tai tik pranašas art jan io visiško chaoso, pasibais tinos anarchijos. Kad ir kokios b t kraštutin s nuomon s, stebin iam vykius yra aišku, kad gyvename didingos revoliucijos laikotarpyje. Iš siauro, planetarinio pasaul - vaizdžio pereiname plat , atvir , kosmin pasaul vaizd . Akiratis smarkiai išsiple ia.

Visi nujau iame, kad kažkas baigiasi, miršta, taip pat kažkas ateina, formuojasi visiškai naujas, visiškai skirtingas nuo buvusiojo, ko ta iau dar nepaj gi pakankamai ap iuopti, o dar mažiau - suformuluoti, nes viso to dar n ra, o t ra vien tylus ilgesys, troškimas, ieškojimas, laukimas. Jau iame, kad esame pašaukti tatau sukurti.

Savaime aišku, gyvename per jimo laikotarp , tok skirting nuo buvusiojo, kaip dar niekuomet istorijoje; taip pat didele dalimi galima jau pritaikyti *Apokalips s* žodžius: *Ecce nova facio omnis*. Vyksta kažkokia nors dusli, bet gili, pasl pta ir vos ap iuopiam form ir sieki revoliucija, gilesn ir pla iau užgriebianti už visas ligi šiol buvusias, pranokstanti ne tik pranc z , bet ir 1917 m. revoliucij , nes ji siekia ir giliau, ir pla iau - apima vis žmonij .

Tad nenuostabu, kad ši kriz pasireiškia su savo pavojais ir tr kumais. Praeties klaidos pažadina reagavim . J taisymas bei tr kum šalinimas, deja, dažnai atliekamas nors ir k rybingai nusiteikusi , ta iau tam uždaviniui nekompetenting ir nepasirengusi asmen . Nereikia steb tis, kad jie padaro daug klaid d l pasirengimo ir patyrimo stokos. Prie to dar prisideda ir žemesni motyvai: siekimas „atsigriebti" prieš buvusius autoritetus, buvusias institucijas ir atgyvenusias formas. Neišvengiama ir savanaudiškumo apraišk . Reform ir pažangos š kiais prisideng , aplenkdami idealistus, priešak skverbiasi vair s savanaudžiai, trokštantys garb s ir medžiagin s naudos. Atsiranda ir pesimist , kurie ir patys nieko neturi, ir kitiems nieko negali duoti.

Kart išjudinus ir sukr tus pastovius d snius, nebesustojama vietoje, pradedamos tarti net pa ios tikriausios tiesos. Nebelieka nieko pastovaus. Paneigiami patys visuomeninio, socialinio, kult rinio ir dvasinio

gyvenimo pagrindai. Atmetama net ir tai, kas praicityje buvo ne tik gero, bet ir paties geriausio, kas b tina buvo palaikyti atei iai. Tai vyksta tod l, kad nepasireng reformatoriai ir progresistai bei prie j prisišliejusi išjudinta minia neatskiria esminio nuo atsitiktinio, amžino ir pastovaus nuo laikino žmogiškosios veiklos produkto, *Aprėiškimo* nuo žmogiškosios k rybos, turinio nuo formos. Žmogiškoji veikla yra ir s lygota, ir laikina, tuo tarpu dieviškoji Tiesa yra amžina ir nesikeičianti. Tad neretai tokiose per jimo epochose reformatoriai, užuot keit ir gerin žmogiškuosius elementus, pajudina dieviškuosius ir amžinuosius, tuo dar labiau subjaurindami pad t ir j apsunkindami. ia paaišk ja, kod l toki reformacij ir epoch pasikeitimo metu pad tis, užuot ger jusi, pablog ja, nes prie buvusi negerovi prisideda naujos, o ger j rezultata dar nematyti, nors jie jau ir br sta, formuojasi ir yra visiškai real s. D l tokios pad ties kaltesni ir atsakingesni ne šie nepasireng liai entuziastai ir prie j prisišliejusieji savanaudžiai, bet anie tikrieji vadai bei autoritetai, kurie tinkamu metu nepadar reikiam reform , n jo su gyvenimu, nesprend diena dienon gyvenimo keliam reikalavim bei uždavinį , bet visa pavert rutina.

Žvelgdami dabarties apraiškas matome, kad visa tai neatsitiko savaimė, neatsirado iš po nakties ir materializmas su savo padariniais. Gal ne vienas nustebts: argi nebuvo visa gera, iš kurgi atsirado pikta! Ir nusiramins perskait s Evangelijoje: *Tai padar žmogaus priešas*. Ir apkaltins kitus. Gal ne vienas net pagalvos-, jei tai padar priešai, reikia juos tik „išgaudyti“ ir visiška ramyb v l sugr š.

Ta iau šv. Augustinas nurodo gilesn sprendim . Jis viso blogio šakn mato pa iame žmoguje, sakydamas:

Visa nesantaika gl di tavyje; nebijok išorinio priešo, nugal k pirmą gl dint tavyje, tada veiksi ir pasaul .

Taigi tas priešas yra ne kas kita, o pats žmogus, jo netvarkomi polinkiai, jo negyvenimas Evangelijos dvasia, tik jimo išpažinimas tik l pomis, ne pa iu gyvenimu.

Išganytojas sako:

Žmogui bemiegant, at jo jo priešas, pas jo kvie iuose raugi ir nu jo sau.

Taip dvasiai bemiegant, t. y. nebeveikiant, neapsisprendžiant, pamažu menk ja ir iš gyvenimo išnyksta antgamtinis pradass. Nors iš l to, bet vis labiau stipr ja, sigali ir suveši blogieji polinkiai, o paskui pasirodo ir vaisiai. Gyvoji dvasia tur jo bud ti - nuolatos k rybiškai reikštis, bet ji užsna do ir užmigo. Šis dvasios miegas pirmiausia pasireiškia formalizmu: išor pasilieka, bet turinio n ra. Žmon s pasidaro vaikš iojantys automatai, - tiek eiliniai tikintieji, tiek aukštieji hierarchai. Toks tik l pomis religijos išpažinimas veda prie religijos atskyrimo nuo gyvenimo.

Šis gyvenimo ir religijos atskyrimas yra kartu ir antgamtinis srities nuo prigimtinių, dvasinių nuo medžiaginių atskyrimas. Jis malda, poteriai, net sakramentai, jeigu jie priimami išoriškai, yra be dvasios, nes dvasia miega, be tokos gyvenimui, nors atliekami gal su skrupulingu smulkmeniškumu ir savimeilišku pasitenkinimu, o po to, atlikus visas pareigas Dievui, „atsiskaičius“ su Dievu, - pradedamas kitas, naujas gyvenimas, gyvenimas pilietinis, gyvenimas sau, gyvenimas šeimai, gyvenimas tautai, kur Dievui nebėra vietos, kur visa daugiau ar mažiau palenktą naudai ir malonumui.

Taip prieinama iki tikro dualizmo, dviejų besilygių gyvenimų: vieno - prigimtinio, sau ir kito - Dievui. Šis pastarasis negaivinamas vis labiau silpnėja, menkėja ir atrofuojasi. Apie tokius Kristus yra pasakęs:

Tu sakai: aš esu turtingas ir pralobęs ir nieko nepraivalau, o nežinai, kad tu esi nelaimingas ir apgailėtinas vargšas, aklas ir plikas. Tu turi vardą, jog esi gyvas, ir esi miręs.

Ne be pagrindo Vatikano II Susirinkimas tarp kitą materializmo ir ateizmo atsiradimo priežastis nurodo ir didelį paikiškumą. Tam tikra prasme daugelis krikščionių yra pirmieji ateistai ir materialistai, pirmieji paneigę tikrą Dievą, iškreipę Jo šlovę, tepripažįst tik tiek, kiek Jis naudingas jų savimeiliams planams. Daugelis krikščionių, negyvenančių Evangelijos dvasia, greičiausiai ir yra pagrindiniai ateizmo ir materializmo priežastys, nes iškreipia Dievo šlovę, atstumia kitus nuo Dievo ir Jį uždengia.

Materializmui keli pareng ir perdotas visko spiritualizavimas, medžiagos nuvertinimas, tik sielos reikalų pabrėžimas. Žmogus nėra tiktai dvasia ar tiktai medžiaga, bet dvasia ir medžiaga, Kurio sujungtos vienybė. Negalima būti pažeista Dievo nustatytoji harmonija nei vienon, nei kiton pusėn. Negalima skaldyti asmenybės, aplenkiant kūną ir pripažįstant tik sielą.

Nors istorijoje Bažnyčia visada skelbė šį darnų tarp medžiagos ir dvasios, tačiau praktikoje gana anksti pradėjo reikštis disharmonija ir Bažnyčios gyvenime. Jau pirmaisiais amžiais pasireiškė perdotas dvasinio prado išlimas. Dėl to tam tikru laipsniu reišėsi pagrindinio - dar rojuje gauto uždavinio užvaldyti žemę apleidimas. Gyvenimas ir jo praktika mėtėsi kitu keliu. Vis labiau sigalėjo medžiaginio turto vertinimas, prisirišimas prie jo, vis didėjantis apleidimas dvasinio prado ir visiškai jo užgožimas žemiškais reikalais. Tai privedė prie praktinio materializmo.

Krikščioniškoji kultūra ir civilizacija šalia didžiausi nuopelnų žmoniškai nemažai turėjo fariziejiško sustingimo, turinio pavertimo formulėmis. Nors lygiateisiškum pripažino teorijoje, bet kitaip laikėsi praktikoje. Per mažai tesirpino paprastu žmogaus gyvenimu, per mažai jį vertino kaip asmenį. Ne širdimi, bet formulėmis ir schemomis santykiavo su juo. Per mažai skaitėsi su jo asmens dvasine vertybe. Visa tai atsiliepė socialinėje,

ekonomine ir kultūrinė plotmė ir padidino plyš tarp diduomenės ir liaudies. Turtingieji nebuvo palankūs ir nuoširdūs varguomenėi nei į dvasiniuose, nei medžiaginiuose dalykuose. Todėl ir atsirado vis didėjantis antagonizmas. Tas antagonizmas persimet ir ideologinį plotmį. Tad kas yra pavojaus priežastis? Materializmo atstovai ir materialistinė propaganda? Neatrodo. Tai kas? Gal ir nuostabu, bet ne materializmo skleidėjai, o tie, kurie iškreipia dvasinį idealą, sudaro palanki dirvą ir sąlygas materializmo klestėjimui. Daugelis save laikančių idealistais materiališkesni už pačius materialistus, ir į idealizmą lengvai galima veikti materialiniais vertybėmis. Kažkas drastiškai yra pasakęs, kad dvasini ir idealistiniai Vakarų idealizmo materialistiškieji Rytai labai lengvai gali nupirkti palankią prekybą sutartimi.

Jeigu materializmo priežastis yra patys idealizmo išpažinėjai, tai ir patiesymo procesas reikia pradėti nuo jų. Ne tiek materialistai, bet pirmiausia idealistai turi atsibusti iš miego. Todėl vien kovos prieš materializmą neužtenka. Be atsinaujinimo, be gyvos religinės dvasios kovoje kova ne tik nevaisinga, bet net žalinga, nes tokia kova dar labiau sutvirtina materialistų klaidingas pažiūras, o ne skatina su jais kovojančius atsikratyti savojo egoizmo, savosios tuštybės ir fariziejškumo.

Vienintelą kovą prieš materializmą yra atbudimas. Pirmiausia paties atsibusti iš miego, apsvarstyti, kaip prieita prie materializmo, kokios yra jo priežastys, ir pradėti kovą ne nuo kitų, bet nuo savęs paties: savo gyvenimu ir dvasia liudyti Kristui.

Gyvenimas pagal Evangeliją yra tikriausias laimėjimo kelias prieš visokias materializmo apraiškas. Gražiausias to pavyzdys yra šv. apaštalas Paulius. Jis, kaip pats prisipažįsta, ne žemiškosios išminties ir iškalbos tušias žodžiavimu, bet didžiai, Dievo duota, iš Šventosios Dvasios kylantis ir Jėzų atremtas, paties gyvenimo tikrovine iškalba liudijo tiesą. Vien tik žmogišką pastangą šiame reikale neužtenka, nes tik Dievo malone paremtas gyvenimas ir iš malonės kylantis spindėjimas gali tinkamai liudyti dieviškąjį gyvenimą. Tik šis tiesos liudijimas pakeis materializmu užkrastą atmosferą ir tikins, kad dvasinės vertybės yra realios. Vien tik toks liudijimas gali pakeisti pasaulį ir nuvalyti visas bevardes nuodmes, kurių niekas nuodmimis nelaiko, kurios neišvardytos moralinės teologijos vadovuose, bet kurių padariniai kaip smogas nuodija ir slepia visus.

Šis tiesos liudijimas paties savo gyvenimu pirmiausia vyksta gauto iš Dievo pašaukimo vykdymu. Atsiranda lemiamas reikšmės turintis bendradarbiavimas su Dievu. Dievo kėrybos aktas, prasidėjęs su pirmuoju *tepasidaro*, ne tik iki šiol nepasibaigė, bet negali baigtis, kol bus pasiekta visiška tobulybė, kol vyks visiškas atsinaujinimas, persimainymas, kol pašauktieji iki visiško subrendimo supanašūs su Kristumi, bus sukurtas naujas dangus ir nauja žemė. Dievas viską išves ligi galo. Kiekvienas

žmogus yra pašauktas bendradarbiauti. Ta iau jei pašauktieji t darbo atsisakyt ir supasuot, Dievas gali sau bendradarbi pažadinti iš akmen. O anie kaip šakel s sudžius ir bus mesti ugn .

Tod l labai svarbu gyvajai dvasiai šis bendradarbiavimo ir ryšio su Dievu palaikymas. Ypatingu b du š ryš palaiko *Šventoji Dvasia, kuri mums duota*. Nenuostabu, kad jau šv. Paulius sp ja neli dinti Šventosios Dvasios, negesinti dvasios, t. y. tos dangiškos šviesos ir dieviškos ugnies sieloje, kuri suteikia Šventoji Dvasia. Reikalingas didelis klusnumas Šventajai Dvasiai. Tai ne kas kita, kaip atsiliepti s žin s balsui, s žin s jautrumui, išgirsti Dievo bals, ryžtingai pagal j pasielgti. Tai galima tik per nuolank atvirum tiesai, j priimant be savo „koštuvo“, t. y. be savanaudiško dieviškosios Tiesos iškreipimo ar palenkimo savo reikalams.

O visa dieviškoji Tiesa - *Apreiškimas* apima du pagrindinius sakymus: *Dievo* ir *artimo meil s*. Tai ne tik du didžiausi sakymai, bet ir vis sakym santrauka. Ta iau tikros Dievo meil s neklaidingas ženklas yra artimo meil, pasireiškianti ne žodžiais, bet darbais, ypa neturting j, ken ian i j, vargstan i j atžvilgiu, kiekviename žmoguje matant ne tik savo bro, bet pat Krist, pagal Jo žod: *K padar te vienam iš ši mažiausi j, man padar te*. Šis žmogaus gyvenimo vertinimo galutinis kriterijus yra asmens kilnumo vertinimas, pabr žimas ir protestas prieš jo nevertinim .

Vatikano II Susirinkimas kaip tik d sto tuos pa ius punktus, kurie buvo nurodyti tiek sumaterial jimo, tiek atsinaujinimo kelyje. Jis, aiškiai matydamas tiek praeities, tiek dabarties tr kumus, ragina visus tikin iuosius atsinaujinti dvasia pagal Evangelij, kad Kristaus dvasia visu aišku mu suspind t Bažny ios veide. Atmet s seniai pasmerktus kraštutinumus, Susirinkimas labai skatina tik jimo dvasi nešti gyvenim .

Gyvosios dvasios uždaviniai yra vair s, kaip vaivorykšt s ar kaleidoskopo spalvos: iš kurio tik punkto paži r si, - vis nauja šviesa.

Gyvoji dvasia, kaip ir meil, pasak šv. Pauliaus, *yra kantri, maloninga, neieško sau naudos, visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi, visa ištveria*.

Ji, kaip ir Tomo Kempie io aprašytoji Dievo meil, ir ils damasi budi, varginama nenuilsta, lamdoma nesusinglamžo, grasinama nenusig sta, bet kaip degan io fakelo ugnis nuolatos prasiveržia virš .

(A. Liuima. *Gyvosios Dvasios uždaviniai materializmo akivaizdoje*. Sutrupintas straipsnis: LKMA. *Suvažiavimo darbai*. T. 6. 1969)

[Vysk. Liudvikas Povilonis MIC]

MINTYS IŠ PAMOKSLO

Tik jimas moko, kad žmogaus gyvenimas yra tarnavimas Dievui. Dievas sukūrė pasaulį iš nieko pašaukdamas materiją ir ją diegdamas darys, kad pagal juos materija toliau klistų. Dievas paleido pasaulį gyvybei ir kaip visko vainiką iškilęs pasaulyje žmogus. Žmogus sukurtas pagal Dievo pavėkslį ir panašumą. Žmogus gali kurti, gali suprasti ir mylėti. Dievas norėjo, kad pasaulyje būtų ir tokie būtybių, kurios ne tik savo egzistavimu, bet ir su moningu gyvenimu, savo tarnavimu garbint Dievą. Dievas mus sukūrė ir pasiuntė pasaulį ne dėl to, kad mes prieš pasaulį užmerktume akis. Ne dėl to Dievas mus kurdino šiame pasaulyje, kad mes išsisuktume nuo tų uždavinių ir tų problemų, kurios atsiranda, bet dėl to, kad pasaulyje vykdytume Dievo mintis ir Jo planus. O Dievo planas apima viską: ir mokslinius tyrimus, ir kojinių adymus, ir kultūros veiklą, ir futbolo žaidimą, ir darbą parlamente, ir pamoką rengimą, ir pamaldas bažnyčioje, ir pramogą šventadienio pavakaryje. Viskas eina pagal Dievo planą. Mes nesame pasauliui svetimi. Mes gyvenimas yra tarnavimas Dievui pasaulyje.

Bet gal kas suabejotų ir paklaustų, argi galima suderinti tarnavimą Dievui ir pasauliui? Argi šv. apaštalas Paulius nėra pasakęs: *Nesekite šiuo pasauliu*. Argi kitame savo laiške jis nerašė: *Kas bendra tarp šviesos ir tamsos?* Argi galima gretinti tikint su netikintu?

Evangelijoje yra pasakojama apie turtingą jaunuolį, kuris Jėzus klausė, kaip jis turėtų daryti, kad laimėtų amžiną gyvenimą. Jėzus jam atsakė: *Laikykis sakymų*. Ir išvardijo žinomus Dievo sakymus. Jaunuolis pasakė, kad sakymų laikysis nuo pat vaikystės. *Ko dar man trūksta?* - klausė jis.

Jei nori būti tobulas, - atsakė Jėzus, - eik, parduok viską, k turį, ir išdalyk vargšams, o po to ateik ir sek paskui mane.

Jaunuolis pasitraukė nuliūdęs, nes turėjo daug turto ir nenorėjo jo išsižadėti.

Iš šių Kristaus žodžių dažnai daroma klaidinga išvada, kad, norint tarnauti Dievui, reikia vis materialinių gėrybių atsižadėti, tik tada žmogus galės būti tobulas. Tačiau tuos Kristaus žodžius reikia suprasti kaip asmeninį kreipimąsi jaunuolį, tie žodžiai galioja tik tam žmogui, toje konkrečioje situacijoje. Tas jaunuolis turėjo daug turto. Jo širdis buvo prieš jį prisirišusi. Nors jis ir laikėsi sakymų, bet nebuvo tobulas dėl to, kad jo širdis buvo padalyta. Jis nemokėjo daryti skirtumo tarp turto, kurį jis ir kandys sugrauzia ir vagys išvagia, ir to, kuris yra pas Dievą.

Kristaus paskatinimas būti tobuliems skirtas visiems žmonėms, be jokios išimties ir jokio skirtumo, bet reikalavimas išdalyti turtus skirtas tik tam jaunuoliui, kuris kalbėjo su Kristumi. Esminis dalykas yra ne tai, kad žmogus nebūtų prisirišęs prie materialinių gėrybių ir kitų dalykų. Esminis

dalykas yra tai, kad žmogus būtų artimas Dievui. Kitiems žmonėms gali būti kitos klišės artumui prie Dievo.

Tik tada, kai žmogus yra laisvas, artimas Dievui, o ne materijos vergas, - tik tada jis gali sekti paskui Kristų. Todėl būtų labai siaura ir labai vaikiška galvoti, kad kiekvienas žmogus, kuris myli Dievą, turi atsižadėti pasaulio ir atsiskirti nuo kitų žmonių, kad tai, kas šaunu, gražu, skoninga, yra skirta tik kitiems, o tikintiesiems užtenka vieno to, kas pigu, prasta, neskoninga, juk mes esame Dievo vaikai. Evangelijoje pasakyta, kad viskas yra Dievo sukurta ir viskas priklauso Dievui, o jei viskas priklauso Dievui, tai priklauso ir mums, Dievo vaikams ir Dievo galybei paveldotojams.

Tikintysis ne tik naudojasi gamtos ir kultūros galybėmis, bet jis jau iš pareigojimų dalyvauja šioje galybėje, nes yra Dievui atsakingas už tai, kad pasaulis ir gyvenimas, valstybės ir kultūra, menas ir mokslas ilgainiui būtų geriausiai pavidalys, jis atsakingas Dievui, kad visose gyvenimo srityse išryškėtų Dievo, o ne šio, tonas, veidas.

Kai kunigas, užbaigęs šv. Mišias, su tikintiesiems atsisveikina, sakydamas: *Telydi jus Viešpaties malonė*, tikintieji su šituo link jimu išeina pasaulį dirbti, ir pintis pasaulio gerove; išeina pasaulį mylėti Dievo širdimi, padėti pasauliui ir jį apsaugoti. Tam pasauliui priklauso žmonės; tie žmonės, kuriuos mes sutinkame kasdien, su kuriais kartu gyvename, kartu dirbame, monse ir staigose, ir juos visus privalome mylėti. Meil prasideda ten, kur žmogus ne vien apie save galvoja, bet stengiasi vis gerovai, vargšams, sunkumams, ir pesius padalyti savais. Tik jimas nėra priešingas gyvenimui ir pažangai - jis pripažįsta viską, kas yra nauja ir gera. Tik jimas neneigia pasaulio. Ir jei apaštalas sako: *Nesekite šiuo pasauliu*, - nereikia suprasti, kad jis smerkia šį pasaulį: jis smerkia ne pasaulį, bet jame esantį blogį, kurio tikintysis turi saugotis. Savo, kaip Aukščiausio Kunigo, maldoje Kristus kreipiasi dangiškajam Tėvui šiais žodžiais:

Aš neprašau, kad juos paimtum iš pasaulio, bet kad apsaugotum juos nuo piktojo.

Tačiau tik jimas nepuola kitų kraštutinių: tik jimas nevergauja pasauliui ir nenešioja ponui pasauliui jo šleifo, bet eina pasaulio priekyje, rodydamas jam tik jimo šviesą. Dievas reikalauja, kad žmogus būtų žemės valdovas, o ne žemiškos galybės vergas. Žmogus negali būti daiktų vergas. Būti daiktų vergu - tai neklusnumas Dievui. Žmogus negali būti pasaulio vergas, negali būti valstybės vergas, negali būti mašinos vergas. Žmogus turi būti laisvas - laisvas Dievui.

Tik jimas yra aukščiausio gyvenimo logika; tikintis žmogus žino, kad gyvenimas žemėje yra tik trumpa, bet lemtinga valanda, nulemianti visą amžinybę. Todėl gyvenimas žemėje turi būti tvarkomas ypač išmintingai, ypač budriai ir ypač ištvėringai. Gyvenimas žemėje neturi būti ramus ir jaukus buvimas, nes juk pats Kristus reikalauja, kad žmogus dirbtų,

bendradarbiaut tame darbe, kuris yra vis svarbiausias, b tent pasaulio
gelb jime ir žmogaus išganyme.

[Užraš Gražina Trimakait]

POEZIJOS HORIZONTALAI

Lacrima

ROŽAN IAUS KARALIENEI

Atverk man l pas, Motina Mergele,
Kad aš gal iau garbinti Tave,
Leisk pad koti Tau už savo keli
Ir už malones, plaukian ias srove.
Šauki mane, rankas meiliai ištiesus,
J saug krant per kov audras,
Patrauk siel laim s toliai švies s -
Ir ji kelion j atilsio neras.
Giedosiu Tau, kol vakaro šeš liai
Šios žem s dien g stan i lyd s...
Gražesnei dienai Tu mane prik lei
Apsupus meile Motinos širdies.
Tau mano meil , j gos ir gyvyb ,
Tau mano sielos amžina ramyb .

(Iš kn. Šv . Mergel s Marijos litanija. Sonetai.)

Bernardas Brazdžionis

SIBIRO TRIPTIKAS

1. Atolydis

D koju, Viešpatie, už Tav j atod s
R styb j stepi siau ian ios gamtos.
D koju, Dieve, Tau už ledj rio atolyd ,
Dabar bent mano kaulai nevaitos,
Kai nakt apraud s mane m nulio,
V l spaudžiant speigui, spindulys sušals,
Ir Celsijaus septyniasdešimt žemiau nulio
Mana širdis, prad jus plakt, pakels!
Ir džiaugsis ji, eršk io šakose ledini
Žvaki skamb jimo nuo v jo budinama iš duob s:
Jos, kaip Miši varpeliai sidabriniai,
Per švent j Rarot Pakyl jim skamb s.

2. *Kapas Kazachijoj*

Ledas. Sniegas. V jas. Negyvenami plotai.

Kazachijos TSR. Kustanajaus sritis.

Ir toliausi tolybi tolyb j miglotoj

Nuogu durklu žiemos perverta pilnatis.

Kažkas tar : *Pakaks... Nusileido žvaigžd jo...*

Suklupau pus s kelio uolotam take.

Ir palaidojo. Daug kas dalios pavyd jo

Po pl šinini žemi vel na sunkia.

Kryži beržo raupl to užuneš pusnys,

Ir jo niekas neris (o ieškos... o ieškos),

Kai ant manojo kapo giedodamos usnys

Pasitiks dien gr žtan ios žem n taikos.

3. *V lini pamaldos*

Tamsu. Naktis. Tarpe Košlavo ir Pe ioros. Gruodas.

Du švies s arnotai baltais šeš liais rymo.

ia neskamb jo Dievo garbei šventas žodis

Nuo septintos dienos pasaulio suk rimo.

Ir eina atbalsis *Introibo* per žem kaip legenda.

Christe eleison - Kyrie eleison atsišaukia, -

Ir šitos pamaldos pasiekia tolim stovykl Karagand ,

Giesm sargybiniui mongolui ašar ištraukia.

Ir pamaldžiai palinkusiom puš virš n m skamba *Dominus vobiscum!*

Ir *Et cum spiritu tuo* sr va klonis, -

Tai atnašauja Kristaus auk su profesorium Dovydai iu Pranciškum

Šventasis kankinys vyskupas Teofilis Matulionis.

TAUTOS DVASIOS MILŽINAI

M. [kun. Marijonas Petkevi ius *MIC*]

ARKIVYSKUPO TEOFILIAUS MATULIONIO

MIRTIES 15 MET SUKAKTIS

Istorija - m s teismas;

istorija - m s paminklas.

T kstan iai, milijonai žmoni praicina žem s keliais lyg v jo nešami pilki, kasdieniai debesys, lyg smulk s vandens lašeliai susigeria žem - be garso, be ženkle, lyg vienadieniai drugeliai suplasnoja, sublizga trumpalaikie sivaizduojamos laim s ir prasm s vaivorykšte ir... lieka tik spalvot dulkeliai žiupsnys. Kiti ateina žmoni istorij šimtme iams. Tarp pasaulio galing j , apsuksi j , tuštyb s mug je blizgan i j jie labai paprasti,

nepastebimi, apeinami, netgi niekinami, o suspindi virš nykstan i k n ir daikt pasaulio, neapr piamo žmogaus ilgesio, siekim , svajoni ir amžin j ieškojim danguje lyg aukštos, šviesios, kelrod s žvaigžd s - ir visus žavi, vilioja, dr sina, kelius rodo, nuo klystkel i saugo.

M s tautos istorijos ir jos dvasini vertybi danguje spindi ryškios, nebl stan ios asmenyb s. Tarp j - ir arkivysk. Teofilius Matulionis, šventumu ir kankinyse ž rintis Kristaus ir Jo Evangelijos idealo Liudytojas. Nors Lietuvos krikš ionyb s hagiografija ir martirologija - užleisti dirvoni, ta iau dabartinei rezistencijai ir Lietuvos Bažny iai sustiprinti kaip niekada yra b tina skleisti m s tautos žvaigždži spind jim ir ugn .

Pro tauraus ir tvirto arkivysk. T. Matulionio pet žvelgiant dabarties m s tautos ir Bažny ios problemas, b gštavimus ir ateit darosi ramu, tvirta ir dr su. Kai ekskunigas Jonas Ragauskas kart skait savo li dno atminimo ateistin paskait , prie jo pri jo jaunas latvis ir pasiteiravo, ar jis nepaž st s vysk. Matulionio ir ar nežin s, kur šis gyvena. Sužinoj s, kad vyskupas gyvena Šeduvoje, nepaž stamasis tar lektoriui:

Nuvažiukite pas vyskup Matulion ir pasikalb kite su juo nors pusvaland . Tada praeis noras tokias paskaitas skaityti.

Arkivysk. Teofiliaus Matulionio šviesi asmenyb formavosi, brendo ir sužibo nemariu spindesiu bei grožiu labai audring ir dramatišk laik sankryžoje. Arkivyskupas - tradicinio, m s religingoje tautoje sišaknijusio, per šimtme ius susiklos iusio, daug kan i , persekiojim ir auk pak luso tik jimo ir ištikimyb s vainikas. Jo kelias - eršk iuotas ir didingas - kaip ir visos Lietuvos krikš ionyb s kelias.

Kai blašk si ir maiš si protai, kai sutriko š kaliojantys vadai ir galin giej i, Arkivyskupas stov jo lyg fundamentas, tarsi rami, tvirta paprast , pilk Lietuvos lauk akmens luit tvirtov . j atsitrenk smurtas, niekšyb , nuožnumas, g sdimai, išdavyst s, prisitaik liškumas, konformizmas, dvasinis seklumas ir kapituliacijos.

Keletas Arkivyskupo asmenyb s portreto bruož :

Visiškas atsidavimas ir bes lygiška ištikimyb Kristaus Bažny iai.

Lietuviškas geraširdiškumas, nuoširdus gerumas visiems, netgi priešams ir kankintojams.

Lietuviams b dingas paprastumas, kuklumas - jokio falšo.

Gilus, taurus m s liaudies pamaldumas, kupinas geriausi krikš ioniškosios askez s tradicij ir uolumo.

Apaštališka meil bei uolumas laim ti sielas, jas pašventinti, vesti Diev .

Bebaimis kategoriškumas, kartu išmintinga bei reali pozicija Bažny ios ir valstyb s santykiuose.

Dvasinis tyrumas. Visada aukš iau materialini turt . Dalijimasis paskutiniu duonos k sniu.

Dvasin giedra ir ramyb ilgame kal jim ir lageri kelyje.

Rusijos apaštalas ir Rusijos misij gyvoji dvasia.

Kankinio dvasios tvirtyb ir ištikimyb Kristui iki mirties.

Istorija - m s teismas. Šio teismo nebijo tie, kurie neša Ties , tarnauja G riui ir kovoja už Dvasi . Tiems istorija - paminklas. Visi esame liudytojai, kaip arkivysk. Matulioniui namar paminkl širdyse ima statyti religinga m s tauta ir nenugal ta bei neparklusdyta Lietuvos Krikš ionyb . Kukli Kaišiadori katedra saugo Viešpaties ranka pabert kvie io Gr d . Did - jantis Lietuvos Bažny ios religinis s moningumas, aktyvumas, pasiryži - mas apginti t v ir Bažny ios palikim bei visas dvasines vertybes, m s krikš ioniškojo jaunimo pasiaukojimas ir didžiadvasiškumas - tai žen - las, kad kvie io Gr das duoda daigus ir j nenuslopins nei Kristaus prieš neapykanta, nei k no bei materialin s gerov s klastingai mus smukdantis kultas, nei atviras tautos religijos bei dorov s griovimas.

Prie Kaišiadori katedros, netoli Arkivyskupo amžinojo bud jimo vie - tos, nepaisant nelemt spaudim , rado sau viet didžiulis, gražus kryžius. Jis simboliškai byloja apie amžin j vertybi namarum - apie namarum vis t , kurie kryžiumi priešinosi blogiui, smurtui, melui ir niekšybei, apie didži j ir šviesi j Kryžiaus ir Tik jimo pergal .

Toje amži pergal je visada skamb s ir garbingas, šventas Lietuvos Baž - ny ios išpažin jo ir kankinio arkivyskupo Teofiliaus Matulionio vardas.

Kelios svarbesn s arkivyskupo Matulionio gyvenimo datos:

1873 06 22 - gim Kudoriškio vienkiemyje, netoli Alantos.

1900 03 04 - gavo kunigo šventimus.

1902 02 09 - skiriamas Varaklian (Latgalijoje) parapijos vikaru.

1910 11 26 - paskirtas Šv. Kotrynos parapijos klebonu Petrapilyje.

1918 05 19 - paskirtas J zaus Širdies parapijos Už Nevos Vart klebonu.

1923 03 21 - pirm kart areštuojamas.

1925 02 25 - paleidžiamas laisv .

1929 02 09 - konsekruojamas vyskupu.

1929 11 25 - areštuojamas antr kart .

1933 10 19 - Vyskupas su kitais kunigais gr žta j Lietuv .

1936 m. - Benediktini bažny ios rektorius.

1943 04 20 - perima valdyti Kaišiadori vyskupij .

1946 12 18 - areštuojamas tre i kart .

1956 05 04 - gr žta iš Mordovijos Lietuv .

1957 11 14 - perima valdyti Kaišiadori vyskupij .

1957 12 25 - šventina vyskupu kun. Vincent Sladkevi i .

1958 10 17 - ištremiamas iš Birštono Šeduv .

1962 02 09 - gauna arkivyskupo titul .

1962 08 20 - mir Šeduvoje.

1962 08 23 - palaidotas Kaišiadori katedros kriptoje.

K. [Felicija Kasputyt]

OSKARO MILAŠIAUS KELIAS METAFIZIK

*Žmogau, žmogau, ir kok keli nu jai
Lig m s, kurie juk buvom tavyje -*

skelbia „Lemiuelio išpažintyje“ choras, tarsi rezonuodamas poeto kan ias, išgyventas beiėskant didži j vertybi ir besigilinant b ties paslaptis.

Oskaro Milašiaus kelias metafizik yra ilgas ir skausmingas. Per „Septyni vienatvi " rauding li des , per Pinemonto vienišumo kan ias, per Migelio Manjaros ir Mefiboseto meil bei atsižad jim jis ateina prie Dievo, prie gailestingumo, prie universalios meil s id jos, kuri skelbia Pinemontas („Meil s poveikio“ herojus) ir Migelis Manjara, atsižad j s sav s ir visa širdim siliej s artimo meil s darbus. „Simfonijos“ tarsi rezonuoja poeto šird , pasiilgusi meil s ir besiveržian i sužadinti universalios meil s jausmus kit širdyse. Tik giliai išgyven s gyvenimo tuštum ir beprasmyb , poetas prad jo ilg tis prasm s ir tikrosios realyb s. Tik giliu žvilgsniu išmatav s tamsum , jis išvydo *Amžin j Švies* . Tik nu j s ilg , skausming keli , jis pradeda metafizinius apm stymus, bandydamas giliai pažvelgti save, prasiskverbt i b ties gelmes, Moters švies , amžin tikrov .

Jaunyst s k riniuose meil buvo apgaubta li desio ir beviltiškumo. Juose buvo tiek daug raudingo skausmo, užgesusios vilties, meil s griuv si . „Rudens dainoj“ poetas ragina siklausyti v jo bals , kuris skamba tarsi gedulinga rauda. Žiaurus v jas nudrask lapus ir išsklaid visas viltis:

*Ryt eisim pasvajot tenai, kur beišliko jau n nai
Griuv siai šiandienos; žodžius mes skamban ius li dnai,
Parinksime, kurie kasdien meluoja ir apgaulin ja...*

Skaud s likimo sm giai, greit bl stantys meil s džiaugsmi nuspalvino vis poeto k ryb paslaptingu graudesiu. Poetas skundžiasi gyvenimo tuštumu. Tasai skundas - tarsi praradimo atod sis arba nerimastingas pasiklydusiojo šauksmas. Nusivyl s gyvenimo tuštuma, poetas nebenori gyventi. Jo akys mat tiek skausmo, kad daugiau nieko nebenori matyti:

*Visas gyvenimas - tik tuštuma klaid pripildyta,
Su trupu iu svajoni ir bergždži darb joje.*

Tam skausmui bei nerimui atliepia metafizinis li desys, kuris buvo b dingas daugeliui mistik . Skausmas d l gyvenimo tuštumos skatino poet ieškoti tikrosios prasm s, universali b ties prad . Tur damas skvarb filosofin intelekt , intuitivi pagav , poetas geb jo prasibrauti slap iausius emocij centrus, giliausias b ties paslaptis. Li desys d l beprasmyb s, d l b ties ribotumo, d l šiurkš i kasdienyb s realij ver ia susim styti ir rasti kelius, kurie išvest iš šiokiadieni nykumos, išva duot iš slegian ios priespaudos ir nuvest švies , nežemišk pasaul .

Jaunyst je poetas dainavo apie vairiausi meil , o tik paskui prad jo gal tis t žmoni , kurie, siekdami meil s ir laim s, atsiduria neb ties

akivaizdoje, patenka beprasmyb s li n ir patiria skaudžias žaizdas. Poetas ken ia d l žmogaus, kuris atitr ko nuo savo b ties, paniekino savo esm . Ken ia d l to, kad žmogus nebemoka myl ti, kad pražud meil :

Visas pasaulis - tai graudi pražudytos meil s daina.

Apie pražudyt meil poetas kalb jo tiesiog pro ašaras, raudingai kartodamas t skaud praradimo atod s . Prab gant laik padar me realybe, o meil - svajone. Koks menkumas! Mes išmokome gyventi be meil s . Ta iau gyvenimas be meil s - tai tik vegetavimas.

Žmogus yra skirtas b ti amžin j vertybi viešpa iu. Ta iau jis pamiršta t didži j ties . Savo turting b t jis skiria tam, kad žudyt laik , o paskui jo gail t si. Užuoat ieškoj s nemirštan ios meil s žydin iame saul s sode, jis veržiasi tams , kur viešpatauja melas, li desys, mirtis. O po to skundžiasi, kad gyvenimas yra tuš ias, kad dienos neša nuobodul ir li des . Oskaro Milašiaus skelbiama meil - didi, kelianti iki dieviškumo. Pats poetas kyla švies meil s pasaul , džiaugiasi kildamas ir ken ia, kai neb tis nutraukia žem s miglas. Ta iau jis visada stengiasi išsilaisvinti iš t miglyn . Apie taurinan i meil s gali , apie jos poveik žmogaus dvasiai poetas skelbia lyriškoje filosofin je išpažintyje „Meil s poveikis“. Pinemontas, „Meil s poveikio“ herojus, visiškai vienas nepaž stamame mieste. Baisus vienišumo skausmas kankinamai drasko jam šird . Jis toli nuo vis žmoni ir nuo paties sav s. Jis jau iasi pavarg s ir pasen s. Širdyje vien neapykanta žmon ms ir vienatv s baim . Su graudžiu širdies virpesiu žvelgia jis baisi savo lemties praraj . Ta iau tada išvysta meil - pažadt laim s šal . Tik, deja, laim trunka neilgai. Pasirod , kad jo mylimoji, jo *likimo karalien ir valdov* , yra laisvo elgesio moteris, patyrusi daug nuod mingos meil s avanti r . Taip tas šviesus didelis džiaugsmas yra aptendomas nusivylimo.

Nusivylimo skausmas tarsi sužadina gilesnius jausmus bei mintis ir padeda atsiskirti nuo žem s ir pakilti prie To, kurio *karalyst nepriklauso šiam pasauliui*. Aistra perdega. Ji nusilpnina k n ir atneša kan i . Tik tyra meil paj gia sužadinti dvasios galias.

Tas, kuris nekent jo d l meil s ir pri m j toki , koki rado, tas niekada nemyl jo.

Tik tas, kuris daug kent jo d l savo žemiškos meil s, kuris geb jo jos atsisakyti ir nuo drumzlinos up s sugr žo prie amžinai tyro šaltinio - tas paž sta Meil ir žengia apakintas Dievo šviesos. Pinemontas, patyr s meil s poveiko gali , pradeda filosofinius apm stymus, kuriuose išryšk ja metafizikos pradmenys.

Meil yra identiška amžinybei. Ji gyvena sieloje ir šaukiasi Dievo.

Meil - jausm personifikacija. Tai amžinasis principas. Tai b ties pradas.

Tikroji meil yra viena, nes ji yra m s gyvenimas.

Meil yra vienintel ir visagal . Tik ji gali nugal ti išpuikusi ir pretenzing žmogaus prigimt . Asmenyb vystosi ir stipr ja meil s veikiamo.

Meil yra pradžia.

Meil yra pabaiga.

Meil yra aukštesnė negu dangus, negu visi senji dievų troškimai. Ji yra protas, esmė, širdis. Ji - mylinti visą daiktą substancija. Jos balsas girdime nakties tyloje, ji rodo ošimę, blaškomame smilgyje.

Aš regeju, kaip meilė nusileidžia prie Magdalenos.

Aš jaučiau, kaip ji virpa visuose daiktuose.

Meilė - valios valdovė. Tai proto kelrodė. Tai mokslo šviesa.

Meilė atskleidžia grožį, ramybę, plačiau iausius horizontus.

Taigi vertingiausias mokslas ir didžiausia išmintis - tai sutapatinti dieviškąjį mokslą su Beatričės, vedančia į palaimos šalį.

Prieš pradami sunki kovos su gyvenimo realijomis, pirmiausia turime sigilinti tikrąjį meilę.

Visas mūsų laikas - tai pasirengimas amžinam gyvenimui. Tada trumpą laiką amžina meilė.

Kai myli, tada grožis ir grožis yra prie tavo.

Kai myli, tada viso gyvenimo šaltiniai prasiveržia tavyje.

Meilė padeda mums teisingai galvoti ir teisingai kalbėti.

Paniekinome meilę, tad tušios pastangos pasiekti mokslo viršūnes.

Savo jausmuose turime atrasti lobius. Viską galima laimėti tik tada, jeigu tobulas dvasinis gyvenimas. Dvasia mus išmokys meilę.

Meilės poveikis Pinemontas reziumuoja taip:

Meilė trokšta realybės. O tikroji realybė yra tik Dieve.

Kas gi tu esi, o Meile? - Ir Begalin, Nepasiekiamoji, Švelnioji pro ašaras ir skausmo dejones atsakė: „Aš esu skausmas ir džiaugsmas, viltis ir prisiminimas. Aš esu visuose daiktuose, ir visi daiktai yra manyje. Aš esu Grožis, Adoracija, Skausmas ir Pasigailėjimas. Danguje aš esu viso kilnumo Tavo, o žemeje - iškankintas, kraujais papildytas Sūnus. Tavo širdyje aš esu begalinis, nenumaldomas troškimas“.

Poetas teigia, kad meilės lygoja mokslą ir meną. Jeigu žmogus mokytis myli, tada jis išmoks ir mstyti. Mokslas be meilės yra skurdus. Protas ir emocijos turi susijungti, sudaryti nedalomą visumą. Skvarbi mintis prasmina ir sustiprina emocijas. Jausmai nuskaidrina mintį.

Jausmas pranašesnis už protą, nes jausmas yra pati esmė ir vienintelis nesmoningas žmonių ir pasaulio valdovas. Stiprios ir galingos emocijos, pakylančios iki ekstazės, atveria kelius šviesos šaliai. Meilė yra būtis pradai. Ji yra dvasinis architektonikos bazas, ryšys tarp dvasios ir materijos.

Protas, kur garbina racionalistai ir materialistai, suteikė žmonijai daug skausmo. Todėl poetas iškelia meilę bei emocijų galią. Jis suabsoliutina meilę ir intuityvumą, kaip aukštesnį pažinimo galią. Tos jėgos sudarė tarsi pagrindą Milašiaus mistikai. Viskas atrodo taip arti, taip ryšku ir be galo svarbu, bet dunkso anapus ribos. Tai lyrinis vizijos, kuriose viskas

transformuojasi ir pereina žmogaus pad ties ir likimo filosofin plan , kur vidin b sena teka laisvai, neatsidauždama išorin s logikos krantus.

Milašiaus proveržiai mistik daugiausia kilo tod l, kad jis nusivyl racionalizmo, pozityvizmo bei scientizmo id jomis ir steng si surasti tokius kelius, kurie vest prie Dievo. Yra tik viena realyb - Dievas. Jo vardas - Meil . Jis proto valdovas.

Jautri ir svajing Milašiaus siel sl g pilka kasdienyb . Jis pasineria praeit ir palaiming *atminim šal* . Tai lyg trumpi sapnai, at j iš tolim erdvi , iš b tojo laiko tamsos. Šiokiadieniškos detal s sušvyti laim s išsipildymu, kai jos matomos pro metafizinio li desio prizm . Jis ilg josi žvaigžd t padangi ir maištavo prieš saus racionalizm . Tik meil gali nugal ti šalt racionalizmo teorij . Meil yra b ties principas ir realyb s troškimas. Meil g riui ir grožiui. Meil gamtai.

Gamtos meil ypa išryšk ja „Elementuose“, kur poetas gieda himn kosmin ms j goms. Poetas skundžiasi, kad žmogus nebesupranta gamtos, kad savo nusikaltimais bei nuod m mis sutrauk tuos harmonijos ryšius, kurie tur jo sujungti gamt ir žmones. Jeigu dar g rim s gamta, tai t g r jim si sibrauna raudingas li desys. Mes li dnai žvelgiame tolim sias j ras. Poetas visa širdimi atsiduoda šventajai Gamtai ir prašo Saul s, kad ji savo spinduliais nuslopint k no proveržius ir kelt sielos daigus. Saul gali sužadinti geruosius sielos proveržius. Tod l jis labai myli saul ir tiesia j savo sužvarbusias rankas.

S lytis su gamta pažadina poeto nor gyventi. Dabar jis jau neneigia gyvenimo, bet nori jam atiduoti visas savo j gas ir dainuoti apie j. Jis pageidauja, kad meil s m za v jo ir iurlenan io upelio balsu dainuot gyvenim uolos pav sy. Toji gamtos meil tarsi prikelia poet amžinam gyvenimui. Gamta dvelkia sunkiai išreiškiamu tyrumu ir skaidrumu. Joje yra takas, toks šviesus ir aiškus. Jis veda prie aukš iausio m s min i ir svajoni objekto:

Vien dien mes pask sime širdyje To, kuris supras visas m s svajones ir sapnus, ir m s k nai, išsiskleid miglynuose, sudarys vien mistišk visum .

Šis „Element “ sakiny s teigia regimos tikrov s nerealum , tikr j realyb ir poetišk panteistin vieningum . To meto poeto mistin je sampratoje susilieja gyvoji ir negyvoji gamta. Tiek vien , tiek kit lemia vienintelis principas - *meil* .

Tos meil s vedamas, poetas sijau ia kiekvien b tyb . Jis stebi gamt . Kokios skaidrios ir lengvos saul tos lygumos, žiedais kvepian ios pievos. Iš j s mišk , jis mato, kaip auga kiekvienas medelis, kaip visa augmenija džiaugiasi saul s spinduliais, kaip pla iašakis žuolas *kelia rankas saul* ir visu galingumu veržiasi šviesos šaltin . Kartu su gamta ir poeto širdis veržiasi saul . Viskas pask sta gilioje meditacijoje ir pereina Visatos paslap i nostalgij .

Meil gamtai poetas išsaugoja iki pat mirties. Su metais jis vis labiau tolo nuo žmoni ir mieliau bendravo su paukšiais. Pranczai j vadino *Monsieur des oiseaux - paukšiai ponu*. Gyvendamas Fontenblo miške (netoli Paryžiaus), jis globojo to miško paukšius. Iš j s mišk jis švilpudavo Ri ardo Vagnerio melodij , ir visokiausi paukšiai atskrisdavo prie jo, t pdavo ant galvos, rank , pe i . O jis meiliai šnekindavo juos.

Netgi mirties priežastis susijusi su paukšiais. Vien kovo dien jo mylima kanar l išskrido iš narvelio mišk . Poetas, gaudydamas j , persišald , susirgo ir po poros dien mir . Jam mirus, suskrido daugyb paukš i ir sut p ant terasos ir nam stogo.

Gailesys teb na vienintel mano išmintis, -

taip reziumuoja poetas universalios meil s id j . Jo širdis, pasiilgusi meil s, sutapatina gamt ir žmog ir pamilsta didele meile. T meil jis skelbia Migelio Manjaros l pomis ir darbais.

„Migelis Manjara“ - labai poetiška drama, kurioje atskleidžiama Don Žuano meil s istorija. Milašius t istorij atskleidžia savitai, grynai milašiškai. Jis teigia, kad skais ios moters meil padeda priart ti prie Dievo ir inicijuoti mistišk gyvenim meil je. Tyra ir skaisti moteris gali daryti stebuklus. Migelio Manjaros mylimoji yra tyra ir skaisti. Ji myli g les ir paukštelius. Ji labai tiki Diev . Išmoko Migel melstis. Nor dama išlaikyti Migel kelyje Diev , ji sutinka b ti jo žmona. Šitas dviej kontrast sugretinimas - Don Žuano, žengian io dvasin atgimim , ir tyros, skais ios mergel s - tai giedriausias Milašiaus lyrikos epizodas. Netrukus sužad - tin miršta, ir Migelis pask sta skausmo meditacijoje. Tada jis išgirsta giesm , kuri gieda procesija, min dama Kristaus kan i .

Migelis gieda meil s himn , sakydamas, jog n ra nieko didingesnio ir amžinesnio už meil Dievui. Tik Dievo meil yra reali ir tikra, nemirštama ir amžina. Migelis stoja vienuolyn ir gyvena vargdieni r pesiais bei sielvartais, visa širdim atsidav s jiems.

Gailestingumas, atsižad jimas ir malda - tai mistin s priemone s. Jo mis galima daryti stebuklus. Tai iau jas reikia apgaubti didele meile.

Reikia daugiau saul s, daugiau tyros meil s, kad iš m s gailestin- gumo išsiskleist kvapnios, gaivinan ios g l s žiedas.

Kai permatuoju keli nueit aš, žem s kirm l , -

Pripildo šird gailestis ir meil saul s broliams naktje... -

sako poetas „Lemiuelio išpažintyje“. „Lemiuelio išpažint“ poetas raš tada, kai ženg pirmuosius žingsnius metafizik . Jo lyrin vizija daugiausia skiriama visuotin s meil s id jai. Meil -vienintel pasaulio saul , teikianti gyvyb žmogui ir gamtai. *Myliu - vadinas, gyvenu*. Tai visos Milašiaus k rybos apoteoz . Kai kurie literat ros kritikai sako, kad tai poeto formul .

„Lemiuelio išpažintyje“ žmogus kalbasi su choru, kuris yra tarsi sav s pažinimo ir kan i rezonatorius. *Tad leisk pažvelgti save giliau.* Tas poeto žvilgsnis bando prasiskverbti pirmąprad s b ties vientisum , *moters švies , amžin , siaubing tikrov .* Tas žvilgsnis tarsi pask sta lyrini jutim srov - je, o vizija *srovena min i tinkle.* Ta iau poetas su meile apgaubia berib ir amžin tikrov , nes meil yra vienintel pažinimo galimyb . Didžiul meil visk sušvelnina, nuramina kan ias, sutaurina visus veiksmus.

Amžinyb s vizija, kuri poetas išgyveno po sunkios ligos, atv r var - tus nauj dvasingumo er :

Aš pajutau iš karto, kad nežinoma ligi tol j ga neša mane lengvai per erdv ; akimirka ir aš atsid riau prie didžiulio kalno virš n s, apsuptos m lyn , neapsakomai skaidri ir švelni migl . Po to visiškas sustingimas - absoliutus sustingimas sukaust saul ir debesis, mane persmelk neišreiškiamas poj tis paskutinio išsipil - dymo, galutin s rimties, visiškai sustojusio m stymo, antžmogiško aukš iausio Ritmo sik nijimas. Aš reg jau. Tas, kuris reg jo, jau nustojo jausti ir galvoti. Jis imasi aprašyti, k reg j s.

Po to poetas rašo pusiau filosofinius, pusiau poetinius traktatus: „Laiškas Storžui“, „Ars Magna“, „Sl piniiai“. Šiuose k riniuose teigiama, kad meil yra aukš iausias statymas. Žmogus ateina žem myl ti. Ta iau ia galima tik viena meil - Dievo meil . (Apie tai bus kalbama straipsnyje „Milašiaus mistika“.)

LITERAT RA

1. O. V. Milosz. *L'Amoureuse jritation.*
2. O. V. Milosz. *Miguel Manara.*
3. O. V. Milosz. *Mephiboseth.*
4. O. V. Milosz. *Simphonies.*

MINTYS SUSIM STYMU

J. Dz. [kun. Juozas Zdebskis]

KAN IA, KURI YRA MEIL S RODYMAS

Paslaptie, kuri kan ia vadiname, kas esi tu mano gyvenime? Mano priešas, kuris mane persekioja visur, kur tik b iau, nuo kurio negaliu pab gti, ar kažkas kita, k privalau kitaip suprasti? K aš žinau apie kan i savo nat raliu žinojimu? Aišku, kad kiekviena mano prigimties dalelyt bijo kan ios ir nuo jos b ga, nesvarbu, ar ta kan ia b t fizin , ar dvasin .

K gali apie kan i pasakyti mano aplinka, ypa bedievi pasaulis? Jie nieko paguodžiamo pasakyti negali, nes j gyvenimas - tai buvimas ia, žem je, ir j gyvenimo džiaugsmas - visa tai, kuo gali patenkinti savo gamtinius norus. Dar senieji rom nai nieko daugiau negal jo pasakyti

apie savo gyvenimo paslaptis, kaip tik: *Gerkim, valgykim, nes rytoj mirsim... ruoškim s rož mis, nes jos vysta...* Jie neturi kito atsakymo, kaip tik nuo skausmo b gti, o kai b gti ne manoma - beviltiškai kapituliuoti. Šitaip suprantamas skausmas nualina, išdžiovina kaip Sacharos saul kiekvien daigel, kuris nor t gyventi.

K apie kan i kalba didysis žmonijos Mokytojas - Kristus? Jis, kaip Dievas, negali klysti ir kit klaidinti. Pagal J zaus išmint - žmogus yra tiek didis, kiek geraširdiškai jautrus kito žmogaus skausmui, nesvarbu, ar tas *kitas* b t žem je gyvenantis, ar skaistykloje ken iantis. Tas jautrumas kito skausmui yra visa m s charakteristika: pasako ties apie m s s žin s b kl, apie m s mald vaisingum, apie atgail m s gyvenime, pasako ties apie m s b sim Amžinyb. Jautrumas kito skausmui, tai noras, pastanga iš jo atimti skausm ir j pa iam iškent ti. Ir jei tai pavyksta, skausmas, iš kito atimtas, m s rankose jau tampa džiaugsmu. Tuo nesakome, kad dingsta skausmo fizini dalis, ta iau kita, nematomoji dalis nustelbia fizini. (Ir J z viliojo prie Jo kryžiaus m s vis išgelb jimo džiaugsmas.)

Ar kan ia turi gali išgelb ti mus iš puikybės š tono vergijos? - Ne kan ia, bet meil turi nuostabi gali. *Dievas yra Meil*. Dievas yra ir absoliutus Teisingumas. Vadinasi, *jei padaryta kalt, už j kažkas turi kent ti*. Tik meil gali užstoti ned kingum, meil s paniekinim.

vykdyti atpirkim b t užtek bet kurio m s Atpirk jo meil s veiksmo dangiškojo T vo akivaizdoje, ta iau ar mums b t užtek? Ar b tume paj g suprasti didel meil mums, jei Atpirk jas neb t ant kryžiaus mir s? Kan ios didumas priklauso nuo meil s didumo. Kadangi niekas negali taip myl ti, kaip myli Dievas, tai ir Jo, Atpirk jo, kan ia yra nepakartojamos vert s; kartu ji yra nepakartojamos meil s rodymas. Štai didžioji pamoka apie kan i, iš m s Atpirk jo išmokta!

Ta iau to negana. Atpirk jas nor jo, kad mes visi tur tume galimyb savo kan i padaryti tos pa ios vert s, kaip Jo kryžiaus auka. D l to Jis paliko šv. Miši paslapt - Jo kryžiaus aukos sudabartinim - ir tuo suteik mums visiems galimyb ateiti po Jo kryžiumi ir apsispr sti savo kan i pakelti taip, kaip Jis, ant kryžiaus prikaltas, kaip Jo šventoji Motina, po kryžiumi stovinti, kaip žmogžudys, kuris šalia Jo ant kryžiaus prikaltas pratar: *Mes vertai ken iame už savo darbus...* Šitaip suprasta kan ia užstoja savo ir kit nuod mes.

Palaimintas kiekvienas, kuris šitaip dalyvauja šv. Miši aukoje, kuris, b damas po Kristaus kryžiumi tas kelias brangias minutes tarp konsekracijos ir komunijos, gali melstis:

Duok j g, Viešpatie, visk, kas sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus, už vis nuod mes ir už t, kurie skaistykloj ken ia, už Tavo meil s paniekinim.

Palaimintas, kuris šv. Miši paslapyt savo dvasios akimis pamato ant kryžiaus prikalto Atpirk jo išbalus, kruvin Veid ir bando suprasti, kiek

kainuoja meil . Palaimintas, kuris šv. Mišias supranta kaip priemon savo kan iai suvienyti su Atpirk jo kryžiumi!

Gali išgelb ti savo ir kit sielas turi kiekviena kan ia - net ir ta, kuri mums reikia pakelti kaip savo nuod mi padarin . Tai rodo J zaus atsiliepinimas gerajam žmogžudžiui: *Dar šiandien b si su manimi!*

Štai priemon , kuria galima apimti visus žem je gyvenan ius (net tuos, kurie patys nusižeminti nesutinka, taigi ir melstis negali) ir visus skais-tykloje ken ian ius. Tik pragaro nelaiming j pasiekti negalime.

Ta iau ta priemon tuo tobulesn , kuo mažiau gali sijungti puikyb - kiekvienos nuod m s esm . J zaus atpirkimo darbe labai ryšku, kad Jo kan ia buvo ne bet kokia, bet pati sunkiausia jos forma net fizine prasme: tai buvo *nekalta, pažeminimo kan ia*. Pats nukryžiavimas yra bej giškumo forma.

Tikrieji J zaus kankiniai yra tie, kurie sutinka b ti panaš s Atpirk j - *pakelti kan i kaip pelnyt bausm už vis ned kingum Meilei*, nesibi-jant pažeminimo kan ios ir tos, kuri turime pakelti, b dami aiškiai nekalti. Ši laikysena n ra bej giškumas. Tai uolos pad tis, kuri daužosi bangos, o ji stovi nepajudinama. Kristaus sek jai, kurie net pažeminimo ir neteisling kan i sutinka padaryti meil s rodymo priemone, iš tikr j yra nenugalimi nei tardytoj kabinetuose, nei gyvenimo išbandymuose.

Vaidevutis [kun. Karolis Garuckas S J]

HIMNAS MEILEI

Dažnai, rodos, žmogus pritr ksta j g : nor t si viskuo nusivilti, nuo vis pab gti, visk ranka numoti ir pasiduoti apatijai, sustingimui. Bet v l kiekvien kart , kai tik perskaitau šv. Pauliaus žodžius apie meil , iš naujo atgimstu, atsiranda nauj j g , v l norisi gyventi, dirbti, aukotis, nes *Caritas Christi urget nos* (*Kristaus meil ver ia mus*).

Jei kalb iau žmoni ir angel kalbomis, bet netur iau meil s, aš teb iau žvangantis varis ir skambantys cimbolai.

Ir jei tur iau pranašyst s dovan ir pažin iau visas paslaptis ir vis moksl ; jei tur iau vis tik jim , kad gal iau net kalnus kilnoti, ta iau netur iau meil s, aš b iau niekas.

Ir jei išdaly iau vargšams visa, k turiu, jeigu atiduo iau savo k n sudeginti, bet netur iau meil s, - nieko nelaim iau.

Meil kantri, meil maloninga, ji nepavydi; meil nesididžiuoja ir neišpuiksta.

Ji nesielgia netinkamai, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai.

Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištvėria. Meil niekada nesibaigia (1 Kor 13, 1-8).

Ir koks b t žmogus be meil s! Žmogus tiek vertas, kiek jis myli; tiek gražus ir kilnus, kiek myli; tiek galingas, kiek turi meil s. Meil padaro žmog did , nepalaužiam ir ištvėriming . O kas moka ištvėrti iki galo, kas niekada niekuo nenusivilia, kas išlaiko gyvenimo audrose sant rum ir ramyb ? Visada ir visur - toji pati meil . Ji visk atiduoda, bet tik pati negali b ti duodama, nes ji jau yra paties Dievo dovana. - Viešpatie J zau, duok mums visiems tos didžios, šventos meil s!

Meil kantri, meil maloninga... Ji moka ilgai laukti nesinervindama ir nieko nepaisydama. Moka laukti, tur dama kantryb s išklaudyti kit dejavimus, abejojimus, skundus. Ji išklauso nieko nesmerkdamą ir neteisdamą, bet visur ir visiems pad dama, visus guosdamą ir stiprindamą. Kas li dniausia kit sieloje iš visur susirinko ir sutek jo, kas gyvenim apkartino, nemigo naktis prailgino, - ji visa moka kantriai išklaudyti, leidžia kitam savo sielos langus atidaryti ir išv dinti tvank or . Meil yra lyg kokia kempin , kuri visus kar iuosius vandenis iš kito širdies sugeria, bet pati n kiek d l to neapkarsta ir jokio kartumo aplink save neskleidžia. Jos kaip karaliaus Mido rankose viskas virsta auksu. Ji kaip toji burtininko lazdel visus s riuosius vandenis paver ia saldumu, panaikina visokius nesusipratimus ir tarimus.

Meil yra kantri, tod l ji neskuba su visomis pastabomis, ji nesibara ir niekam nesiskundžia, niekam neprikaišioja, tik laukia ir meldžiasi, meldžiasi ir aukojasi, aukojasi ir laukia ne kur kitur, bet prie Tavo koj , J zau, kuris esi pats kantriausias. Tik prie Tavo koj galima laukti nesinervinant, nesijaudinant, nepykstant. Meil težino tiktai vien keršt - už visk *atsilyginti dar didesne meile, kuomet piktai ar gerai kalba* apie j . Ji visur ir visiems yra maloninga. J keikia, o ji laimina. J persekioja, o ji ištvėria. Jai piktžodžiauja, o ji maloniai atsako (plg. 1 Kor 4, 12).

Meil padeda prašantiems, bet taip pat ir nedr stantiems prašyti duoda. O kurie nebenori nei prašyti, nei priimti, tuos meil lydi savo tyliamalda ir auka, kol jie atsisakys priimti malon s dovanas.

JAUNUOLIO MALDA

Viešpatie, aš nor iau myl ti.

Aš turiu myl ti.

Visa mano b tyb yra vienintelis troškimas;

mano širdis, mano k nas

ilgisi naktįje kažko nepaž stamo, k gal t myl ti.

Aš ištiesiu priek rankas,

ta iau negaliu pasiekti nieko,

kas gal t b ti mano meil s objektas.

Esu vienas, o nor iau b ti dviese.

Kalbu, bet n ra kas man s klausyt si.

Gyvenu, bet n ra kam nuimti mano gyvenimo derliaus.

Kod l aš esu turtingas, jei n ra nieko, k gal iau praturtinti?
 Iš kur ateina toji meil ? Kur ji eina?
 Viešpatie, aš nor iau myl ti,
 aš turiu myl ti.

Viešpatie, šiandien aš Tau skiriu vis savo neišsipildžiusi meil .

*Klausyk, mano vaike,
 sustok ir tyl damas nusileisk pa ias savo širdies gelmes.
 Eik palei savo meil - dar toki nauj -
 tarsi palei upel , ieškodamas jo ištak .
 Ir kelio gale, pa ioje gelm je,
 begalin je sunerimusios sielos paslapyje,
 sutiksi mane,
 nes mano vardas Meil ,
 ir Meil yra tavyje.*

*Aš suk riau tave, kad myl tum,
 kad niekada nenustotum myl j s.
 Tavo meil ateis per antr j tu,
 ir tas tu yra toji, kurios tu ilgiesi.
 Nusiramink, ji jau eina pas tave,
 jau seniai eina mano Meil s keliu.
 Tu turi laukti, kol ji ateis.
 Ji eina artyn,
 ir tu eini artyn, -
 j s pažinsite vienas kit .
 Nes Aš suk riau jos k n tau,
 Aš suk riau jos šird tau.
 J s ieškosite vienas kito naktįje,
 mano naktįje, kuri skais iai nušvis,
 jeigu pasitik site manimi.*

*Saugok save jai, mano vaike,
 taip kaip ji saugo save tau.
 Aš jus saugosiu vienas kitam.*

*Ir kadangi tu trokšti meil s,
 Aš pasiun iau tavo keli visus tavo brolius,
 kad tu gal tum juos myl ti.*

*Patik k, meil s reikia ilgai mokytis,
 ir n ra daug meil s r ši :
 myl ti visuomet reiškia
 palikti save ir eiti pas kitus...*

Viešpatie, pad k man pamiršti save
 d l žmoni , d l savo broli ,
 kad atiduodamas save, išmok iau myl ti.

(Iš kn. *Überall treff ich auf Dich, mein Gott*)

[Stas Jasiunskait]

TU NE VIENA, DANUTE!

Kap iamies io kapin se klausimas:

- Gal iš mokyklos kas nor t k pasakyti?

Tyla... juk ia viskas per daug kontrastinga. Ir gyvybe pulsuojanti pavasario diena, ir 19-met s karstas ant kapo duob s krašto, ir mokyklos pastangos suformuoti jaun žmoni s mon je materialistin pasaul ži r , ir žuvusiosios heroizmas dvasines vertybes branginti labiau už gyvyb .

1970 m. geguž s 23 d., šeštadien , Kauno žem s kio technikumо moksleiv Danut Burbait su drauge Emilija Suba i te išvyko t višk n. Druskinink autobusas nuvež jas tik iki Veisiej - iki gimtojo Nork kaimo dar apie 10 kilometr . Pama usios Veisiej -Kap iamies io kryž- kel je stovint sunkvežim , mergait s, nenujausdamos nelaim s, pasipraš pavežamos. Kai mašinos vairuotojai, užuot sustoj sutartoje vietoje, pasu- ko keliuku, vedan iu miško gilum , mergait s suprato piktus jaun vy- riški k slus... Danut iš mašinos šoko pirmoji. Deja, nelaimingai... Po keli valand ji mir Lazdij ligonin je.

Ne vienam gal keista, kod l Danut šoko iš važiuojan io sunkvežimio? Argi ji nesuprato, kad toks šuolis gali baigtis mirtimi? Tikriausiai suprato. Bet ji suprato ir skaistumo bei mergait s garb s vert , ir tai spontaniškai nul m jos poelg . Tiesa, mergait s reakcija buvo spontaniška, ta iau ne atsitiktin . Tikinti šeima subrandino jai stipr doros pajautim ir kilnius religinius jausmus.

Kalvotoji Dz kija, išsipuošusi ežerais ir pušynais, išugd jautresnes grožiui ir kilnumui širdis, kurios išsaugojo tik jim ir doros meil sunkio- mis m s laik s lygomis. Išsaugojo, bet, deja, ne visiems. Ir gražiose Dz kijos paežer se bei pušynuose šlaistosi girtas jaunimas, dvasios tuštum besistengiantis užpildyti svaiguliu.

Toji tuštuma, tas tikr j vertybi nuvertinimas ypa paliet jautri moters esyb . Lietuvi tautos istorija turb t nežino kito tokio laikotar- pio, kada taip žemai b t puolusi moteris. Net pagonyb s laikais Lietu- voje moters dora, mergait s skaistumas buvo iškeltas iki šventumo. Mer- gait s, brangindamos skaistum , atsisakydavo tek ti ir pasišv sdavo kur- styti švent j ugn - tapdavo vaidilut mis. Jos gerbiamos iki šiol kaip tyrumo pavyzdys. Ir baudžiavos, ir caro priespaudos metais lietuv išsi- laik blaivi ir skaisti. Kai Lietuvoje visos kryžkel s buvo kar iamomis nustatytos, - prad ta gerti, bet g r tik vyrai. Nepalenkama moteris beveik viena neš šeimos naš t . O šiandien jau gali sutikti ir moter , suk lupusi prieš sekso ir Bacho stabus. Jai jau atrodo, kad apsvaigimas - toji tariama laisv - neša laim . Apsvaigus sunku suprasti, kad tai tik tariamyb . Juk visa taip trapu bei laikina ir taip praž tinga atei iai. Kiekvienos skyrybos,

kiekviena antr kart kuriama šeima skaudžiu aidu atsiliepia ateinan ioms kartoms. O moteriai skirta didel pareiga ir didi garb - saugoti šeimos židinio ugnel , skaistumo pavyzdžiu taurinti, gydyti p van i aplink . (Turb t nesuklysimė teigdami, kad Danut s motina pirmoji pas jo t nepaprast gr d , iš kurio išaugo jos dukters didvyriškumas.)

Gyvenimo tikrov ver ia mus susim styti. Juk dabar m s krašte ypa gausu prievartavim , žmogžudys i ir savižudybi ; gausu skyryb , girtavim ir pl šikavimo. Baisi apsigimim ir protiškai atsilikusi vaik statistika. O kiek pamestinuk vaik namuose!.. Bet ko gi tik tis iš kartos, apsvaigusios nuo alkoholio ir apakusios nuo seksualin s aistros?! Kartais atrodo, jog visa tauta grimzta praž t. Šiandien m s tautai ž tb t reikalingas šuolis iš bedievyst s mašinos, vežan ios mus prarajon.

Ta iau regime ir skais ios vilties prošvais i . Nemaža ženkl , kad m s žmon s atbunda: kas nuostabiausia - jaunieji. Mergait galb t pirmoji. 1940-1960 met karta atrod visiškai aklaviet je. Sudrumsta s žin ir m stysena, pakirstas g rio ir grožio siekimas. O šiandien - daugeliui atbudo gyvas tik jimas, tautin s mon , T vyn s meil , pagarba savo kraštui, kalbai, d mesys praei iai. Tai vienur, tai kitur sutinki kaip krišto- las skais i mergait . Ir tai iš vaik , kurie buvo mokomi materializmo, ateizmo, na ir k no kult ros. Taigi g rio daigai sudygo ten, kur, atrodo, nebuvo n s ta. Nes ta, o sudygo? - Tai, be abejo, sudygo nuo amži žmogaus prigimtyje Dievo pas ta s kla. S kla To, kuris priver ia prabilti akmenis ir kietoj uoloj išdaigina lauko lelij .

Ar girdite atgimstan i ir atgimusi mergai i balsus? Danute, tu ne viena! Tavo kapas Dz kijos pušyn lyje ateities kartoms bylos, kad ir sun- kiausiais laikais Lietuvoje buvo skais i mergai i , už savo garb pasi- ryžusi net mirti.

* * *

*Jau ir nuplasnojo vasar l , ta nuostabioji vasara -
su spalv versme, su saul ta giesme ir šviesa.*

Labai gaila jos. Noris susigr žinti.

*Bet žinau, kad tai ne manoma,
kad pasauly viskas taip laikina ir trumpa...*

O kaip greit b ga šios žemiškos vasaros.

Neli d siu j . Tikiu Amžina Vasara.

(Regina [Gav nait])

KRIKŠ I ONYB S IŠUGDYTIEJI

Jaunius [kun. Jonas Lauri nas S]

JUO GILIAU, JUO PRIE TIESOS AR IAU

1976 m., sulauk s 75 met , mir epochin s reikšm s žmogus - *Verne-ris Heizenbergas*. Prieš pus šimtme io jam pavyko atverti duris nauj gamtos supratim , o b damas vos 23-ej jis padar lemiam perversm kvantin je mechanikoje.

Gim s sen j kalb specialisto šeimoje, nuo pat mažens jis puikiai mok jo lotyn ir graik kalbas. Galb t ši aplinkyb buvo akstinas Heizenbergui vis gyvenim dom tis antikos filosofija. Tur jo laim s studijuoti pas žymiuosius to meto fizikus - Arnold Zomerfeld Miunchene ir Maks Born Getingene. Kur laik dirbo Kopenhagoje pas Nils Bor . 22-ej apgyn daktaro disertacij . B damas 27-eri suformulavo jo vardu vadinam garsi j *neapibr žtumo nelygyb* . 31-eri apdovanojamas Nobelio premija už darbus kvantin je mechanikoje. D st teorin fizik Leipcige, Berlyne, Miunchene. Daugel met vadovavo teorin s fizikos centriui Leipcige. ia jis iš k l (1932) v liau eksperimentiškai patvirtint hipotez , kad atomo branduolys susideda iš neutron ir proton . Tyrin jo kosminius spindulius, feromagnetizm , atomo branduol ir elementari sias daleles. Pas j atvykdavo studijuoti daug žmoni iš kitur - ne vienas j v liau iškilo žymi j fizik gretas. Jo mokiniu yra buv s ir tarybinis fizikas akademikas Levas Landau.

Heizenbergas dom josi ne vien fizika: jam r p jo ir etin s vertyb s. Hitlerio viešpatavimo metais jis buvo nuolat puolamas už nelojali laiky-sen . Už tai, kad atsisak pasirašyti vokie i profesori pad kos laišk Hitleriui, jam nebuvo leista užimti jo mokytojo Zomerfeldo katedros Miuncheno universitete.

Kai Otas Hanas atrado atomo suskaldymo galimyb , Hitlerio valdžia susidom jo šiuo atradimu, kaip turin iu reikšm s karybai. Heizenbergas ir daugelis žymi vokie i fizik buvo surinkti Berlyno universitet . Kaip žymiausias to laiko fizikas, Heizenbergas 1941-1945 m. jo fizikos instituto prie Berlyno universiteto direktoriaus pareigas.

Vokie i fizikams pavyko išsisukti nuo atominio ginklo k rimo. Prisi-minamas t laik , Heizenbergas raš :

Kartu su savo bendradarbiais aš tur jau dirbti atomini reaktori konstravimo srityje. Ir vis d lto mes buvome labai toli nuo to už-davinio sprendimo. Aš daugiausia dom jausi atomin s fizikos at-rast dideli energijos šaltini praktinio panaudojimo perspektyvo-mis. Aš manau, kad vokie i fizikams labai pasisek , jog karo eiga ir valdžios veiksmai neleido rimtai atsid ti atominio ginklo suk ri-mo darbui; tai ir išvadavo nuo didel s atsakomyb s žmonijai.

1941 m. Heizenbergas m gino (kad ir nes kmingai) pranešti Nilsui Borui, jog vokie i mokslininkai nekuria atomin s bombos, tuo m gindamas užkirsti keli atomin s bombos k rimui Amerikoje. Ir pokario metais Heizenbergas m gino stabdyti atomini ginkl tobulinimo ir platinimo varžybas. 1957 m. jis kartu su 17 kit žymi Vakar Vokietijos mokslinink (kaip O. Hanas, K. Vaitzekeris, M. Bornas) pasiraš vadinam j *Getingeno atsišaukim*, kuriame reišk susir pinim d l planuojamo vokie i apsiginklavimo atominiu ginklu. Atsišaukim pasirašiusieji mokslininkai sipareigojo neprisid ti prie šio ginklo gaminimo ir platinimo. 1958 ir 1961 m. atsišaukim pasiraš ir daugiau žymi mokslinink .

Po karo Heizenbergas iki pat savo mirties vadovavo Makso Planko fizikos ir astrofizikos institutui, dirbo elementari j daleli teorijos srityje, paraš daug mokslini monografij ir filosofini knyg . Heizenbergas buvo daugelio moksl akademij narys: Karališkosios Londone, Londono fizik draugijos, Amerikos filosof draugijos, Getingeno, Upsalos, Berlyno, Bukarešto, Oslo, Hal s, Leipcigo, Miuncheno, Madrido, Kopenhagos, Romos, Amsterdamo, Helsinkio ir Vatikano. Buvo Aleksandro Humbolto fondo prezidentas. Priklausydamas Vatikano moksl akademijai, nebuvo pasyvus jos narys. Šios Akademijos žurnale jis skelbdavo savo darbus iš elementari j daleli teorijos. 1973 m. Heizenbergui buvo suteikta Miuncheno Katalik akademijos Romano Gvardinio vardo premija. Tai pirmasis neteologas, apdovanotas šia premija. Ta proga iškilmingame pos dyje jis skait paskait „Gamtos moksl ir religijos tiesa“.

Heizenbergo vardas minimas ir tarybin je spaudoje. Filosofas akademikas M. Omeljanovskis taip atsiliepia apie jo tipo mokslininkus:

Fizika toki mokslinink rankose tampa reakcin s filosofijos ir religijos s jungininke. Šiuo poži riu prisimintina neseniai pasirodžiusi Heizenbergo knyga „Dalis ir visuma“, kurioje vairiais aspektais tvirtinama, kad jei klasikinio gamtamokslio [o jis, Heizenbergo nuomone, vyst si materialistine kryptimi] s vok sistemoje sunku rasti vietos religijai, tai dabar yra visai kitaip. Ir tai, Heizenbergo nuomone, vyko d l „m s m stysenos išsilaisvinimo“, kur atliko paskutini dešimtm e i fizika, parodžiusi, kokios problematiškos yra „subjektyvaus“ ir „objektyvaus“ s vokos.

Ryt Vokietijoje išleistos knygos „Atominio amžiaus pionieriai“ autorius F. Harnekas taip „m sišku“ žargonu apib dina V Heizenbergo paži ras: *Atsisak s subjektyvaus idealizmo, Heizenbergas nukrypo objektiv j idealizm : procesas panašus t , kuris neseniai vyko A. Einšteino m stysenoje. Vis dažnesn s Platono citatos Heizenbergo raštuose liudija, kad ir idealist filosof id jos taip pat gali stimuluoti mokslinink gaminink m stysen .*

Tarybinis filosofas A. Vialcevas straipsnyje apie Heizenbergo mokslines, istorines paži ras rašo: niekas iš m s laik fizik taip primygtinai

nekie ia apm styti praeities, kad geriau suprastume dabart, kaip kad V. Heizenbergas. Praeitimi jis pirmiausia supranta senov s graik filosofij . Leukipo ir Demokrito atomistin gamtos samprata buvo logiška vieningos materialiosios substancijos id jos raida. Dabartin atomin teorija realizavo pagrindines antikin s atomistikos id jas ir tai atliko daug nuosekliau, kadangi atsisak laikyti pirmin mis atom geometrines savybes. Pirmin mis jis laiko matematin es savybes, ta prasme naujoji fizika, Heizenbergo nuomone, yra artimesn Platono, o ne Demokrito filosofijai.

Senov s graik filosofai, ypa pitagorie iai, laik skai ius pažinimo pradžia ir pagrindu. Pažinimo esm , j nuomone, tai rasti išorinio pasaulio daiktuose d sni , b ding skai iams... Pitagorie iai atsisak matematizuoti ne mokslus, bet tikrov . Tikrov s matematizacijos pozicij laik si ir Platonas. Jo nuomone, matematin s formos yra Visatos statybin s plytos (5).

Tai atliepia Biblijos mint , rašyt Išminties knygoje:

Tu suk rei visa, ži r damas ir saiko, ir skai iaus, ir svorio (išm 11, 21).

Vokie i fizikas V Fuksas rašo, kad pasitik jimas matematin skai iavim rezultatais remiasi sitikiniu, jog ir makro, ir mikrokosmosas pagr stas tvarka tiek atskir element konfig racijose, tiek j junginiuose <...> ir kad ši tvarka gali b ti atskleista nusakant *saiku ir skai iumi*. Be to, toks sitikinimas gyvas mumyse net ir tada, kai beveik nieko nežinome, ar tie elementai yra daiktai ar procesai, dalel s ar tik grynos b senos, kaip kad, pavyzdžiui, yra dideli energij elementari j daleli atveju. Heizenbergas apie elementari sias daleles kvantin je teorijoje taip rašo:

Dabartin je kvantin je teorijoje neabejojama, kad elementari j daleli esm yra matematin s formos, tik labai sud tingos ir abstrak ios. <...> Taigi mažiausios materijos dalel s n ra pirminiai egzistuojantys daiktai, kaip kad teigiama Demokrito filosofijoje, - pirmin s yra matematin s formos. Aišku, kad ia forma yra svarbiau nei medžiaga, iš kurios ši forma susideda, arba kuri šioje formoje pasirodo.

Ši mint Heizenbergas nuolat kartoj o. Štai vieno iš paskutini jo pranešim ištrauka:

Kai galutinai bus atsisakyta daleli elementarumo s vokos, iškils klausimas, koki s vok galima susieti su epitetu „fundamentalus“. Aišku, ne kokios ypatingos r šies daleles, ne j gas, ne laukus, ne geometrijas. Gaila, kad realyb s pagrindas daug abstraktesnis. Turimi eksperimentiniai duomenys gana aiškiai pagrindžia fundamentali simetrij id j . Gamtos d snis, nustatantis elementari j daleli spektr , j s veikas, j sandar ir Kosmoso istorij , tikriausiai nusakomas keletu fundamentali simetrij , pvz., Lorenco invariantiškumo transformacij ir sukimo izosukinio erdv je atžvilgiu, ir t. t. Tod l galima tvirtinti, kad šiuolaikin fizika pasuko nuo

Demokrito prie Platono filosofijos. Iš tikrų, jei mes, pagal Platono mintį, dalysime materiją vis smulkiau, tai gal gale prieisime ne prie smulkiausi dalelių, o prie matematinio objekto, nusakomo joms simetrijomis - t.y. prie Platono kūno ir jo pagrind sudaranio „trikampio“. Elementariosios dalelės šiuolaikineje fizikoje - tai fundamentali simetrijos matematinės abstrakcijos.

Tai būdingos XX a. didžioji mokslininkų pažinimas. Jis galima reziumuoti šiais žymiojo mūsų amžiaus astrofiziko Dž. Džynso *John Jeans*) žodžiais: *Pažinimo srovė nusigręžė link nemechaninio tikrovės* [tarp XVIII-XIX a. mokslininkų vyravo pažiūra, kad visus gyvosios ir negyvosios gamtos reiškinius galima paaiškinti mechanikos dėsniais]. *Visata ima rodytis labiau kaip didelė mintis, labiau kaip didelė mašina.*

Šalia šio šiuolaikinio platonizmo bruožų V Heizenbergo pasauliui roje labai gilią vėgėrę iš jo atrastosios neapibrėžtumo nelygės išvestas papildomumo principas, kuriuo grindžiama vadinamoji Kopenhagos kvantinės mechanikos interpretacija. Stalino laikais ši teorija pas mus buvo labai nirtingai puolama. Tarybinis akademikas V Fokas stengėsi tik kovą sušvelninti. Pats Heizenbergas taip rašė:

Šios polemikos aštrumas rodo, kad kalba eina ne tik apie mokslą, bet apie ideologinį tikėjimą.

Jis suprato, kodėl taip buvo puolama: Kopenhagos kvantinės mechanikos interpretacija nuvedė fizikus tolyn nuo naivios materialistinio pažinimo, viešpatavusio XIX a. gamtos moksluose.

Naujojoje atominėje fizikoje suformuluotas Boro papildomumo principas griežtai prajusio amžiaus kai kurių gamtininkų svajonių - biologinius (gyvybės atsiradimo ir vystymosi bei psichinius) reiškinius aiškinti remiantis vien fizikos ir chemijos dėsniais. Vienas žymiausių mūsų laikų mokslininkų Valteris Heitleris, kvantinės chemijos kūrėjas, 1968 m. Karlsruheje vykusiamе vokiečių fizikų suvažiavime kalbėjo apie fizikos, chemijos ir kitų mokslų santykį. Apibūdindamas mūsų amžiui būdingą fizikos skverbimąsi chemijoje, o fizikos ir chemijos - biologijoje, Heitleris kartą pabrėžė, kad chemija nesusitapatina su fizika, o tuo labiau biologija - su fizika ir chemija. Biologijoje už fizikos ir chemijos ribų lieka visa tai, kas esmingai būdinga gyvybei: gyvos būtybės organinė sandara, jos tikslingumas, pojūčiai pasaulis ir t. t. (13).

Heizenbergas panašiai rašo apie psichologijos ir fizikos santykį:

Praėjusiame šimtetyje kai kurie mokslininkai buvo linkę manyti, kad psichologijoje nagrinėjami reiškiniai gal gale bus paaiškinti žmogaus smegenų fizika ir chemija. Kvantinės mechanikos požiriu tokios viltys apskritai nėra pagrįstos. Nors smegenyse vykstantys fizikiniai procesai ir turi ryšio su psichika, tačiau negalima teigti, kad šie fizikiniai procesai pakanka norint iki galo paaiškinti psichinius reiškinis („Fizika ir filosofija“).

Pats papildomumo principo k r jas Nilsas Boras dažnai kalb davo šia tema. Kadangi jo paži ros šiuo klausimu sutampa su Heizenbergo paži romis, pateiksime kelet min i :

Papildomumo principas padeda <...> tikslo s vokai, svetimai mechaninei analizei, šiandien surasti savo viet biologijoje. <...> Gyvybes egzistavimo fakt <...> reikia laikyti pagrindiniu biologijos postulatu, kurio ne manoma toliau analizuoti, panašiai kaip veikimo kvanto [veikimo kvantas - minimali reikšm , kuri gali tur ti fizinis dydis] egzistavimo faktas su materijos esminio diskretiškumo [diskretiškumas - netolydus, nutr kstamas] faktu sudaro atomin s fizikos pagrind . <...> Mes priversti sutikti, kad biologiniai d sningumai yra papildomi t gamtos d sni atžvilgiu, kuriais aiškinamos negyv j k n savyb s. <...> Kiekviename eksperimente su gyvais organizmais turi išlikti tam tikras fizini s lyg neapibr žtumas. Ir kyla mintis, kad ta minimali laisv , kuri mes turime suteikti organizmui, idant jis likt gyvas, kaip tik ir yra pakankama s lyga, kad pasl pt nuo m s savo esm s paslaptis.

Prise ši N. Boro min i Heizenbergas dar pridurt :

Papildomum , kur nurodo ši formuluot , atspindi šiuolaikin s biologijos metod tendencija: viena vertus, visiškai remiamasi fizikos ir chemijos metodais bei rezultatais, kita vertus, nuolat vartojamos s vokos, kurios apib dina tas organines savybes, kuri neapima nei fizika, nei chemija, kaip, pavyzdžiui, pa ios gyvyb s s voka.

Ši dien mokslo raida pateikia, kaip matome, daug graži pavyzdži filosofiniams m stymams. Nuodugniau nagrin jami XX a. mokslo laim jimai teikia labai daug k pamokomo. Ne veltui Heizenbergas savo knygos „Fizika ir filosofija“ pabaigoje pateikia tok s mojing anekdot :

Gyveno senas rabinas, pagars j s išmintimi. Pas j eidavo žmon s pasitarti. Kart at jo vienas žmogus, nusivyl s visais pasikeitimais, kurie aplink j šiais laikais vyksta, ir m sk stis visu tuo blogiu, kur sukelia vadinamoji technikos pažanga. „Argi turi koki nors vert visas šitas technikos šlamštas? - kalb jo jis, - kai m stai apie tikr j gyvenimo vert ?“ Rabinas atsak : „Visa, kas yra šiame pasaulyje, gali padidinti m s išmint , - ne tik tai, k suk r Dievas, bet ir visa tai, k padar žmogus“. - „Bet ko gi mes galime pasimokyti, pavyzdžiui, iš geležinkelio?“ - paklaus at jusysis. - „Ogi to, kad d l vieno akimirksnio gali prarasti visk “. - „O iš telegrafo?“ - „Tai, kad už kiekvien žod reik s atsiskaityti“. - „O iš telefono?“ - „Kad tenai girdi tai, k mes ia kalbame“. Žmogus suprato, apie k kalba rabinas, ir pasišalino.

Tiems, kurie savo netik jim Dievo, dvasinio pasaulio realumu argumentuoja tuo, kad ši dalyk negalima tiksliai matematiškai rodyti pagal tiksli j moksl s vokas ir metodus, b t galima priminti Heizenbergo žodžius:

Mokslin s s vokos yra abstrakcijos, <... > šio abstrahavimo procesui pasitelkiamas betarpiškas ryšys su realybe. Mokslin s s vokos visada labai gerai tinka realyb s daliai, kuri yra to mokslo tyrimo objektas. Šitose realyb s dalyse tokio atitikimo n ra. Jeigu tur tume galvoje gerai patvirtint fakt , jog mokslo raidoje kasdien s kalbos s vokos yra stabiliausios, tur tume pripažinti, kad, remiantis ši dien fzikos patyrimu, m s paži ros tokias s vokas kaip Dievas, žmogaus siela, gyvyb turi skirtis nuo XIX a. paži r , nes šios s vokos priklauso nat raliai kalbai ir tod l yra betarpiškai susijusios su realybe.

Kas 1971 m. vasar klaus si Vilniuje akad. E. Kolmano paskait , tas prisimena jo pasakojim , kad Heizenbergas yra uolus protestant bažny ios narys ir nepraleidžia n vieno sekmdienio pamald .

MUMS KALBA MOKSLAS

P.r. [kun. Pranciškus Ra i nas *MIC*]

KOSMOSAS IR ANTGAMTIS

(Pagal: *Otas Levis. Gamta ir mokslas kalba apie j . La vie catholique. Paris*)

Žvaigždynai. Nakt sužibus žvaigžd ms atsiskleidžia fantastin s žvaigždyn pasaulio karalijos, toli pranokstan ios m s didžiausias svajones. Ilgus amžius jos buvo pasisl pusios už laiko ir erdv s uždangos. Dabar ta kosmin uždanga po truput prasiskleidžia, ir žmog , siskverbis Visatos paslaptis, nustebina jos didumas, vairumas.

Pasaulis yra ne tik toks keistas, kaip mes manome, bet jis dar keistesnis, negu galime manyti, -

sako angl mokslininkas Haldanas.

Yra maž dangaus kn , kuri šviesa stipresn nei 10 trilijon sauli . Yra maži virpan i žvaigždži , kurios suvirpa 30 kart per sekund . Danguis erdv se yra *juod ju skyli* , kurios nuolat ryja medžiag ir švies : kas ten patenka, daugiau nebepasirodo.

Aptikta dangaus kn , vadinam j *kvazar* , kurie gamina tiek energijos, kiek gali pagaminti šimtai didžiuli galaktik : per vien sekund tipiškas kvazaras paskleidžia tiek energijos, kad gal t visos Žem s elektrini poreikius patenkinti milijonus met . Sunku suvokti, kaip gali susikaupti toks energijos kiekis. Kai kurie mokslininkai mano, kad atomo branduoliniai procesai negal duoti tiek energijos Visatoje ir sp ja, kad tai gali b ti gravitacijos padariniai arba anihiliacijos procesai susid rus medžiagai su antimedžiaga.

Šiandien galaktikos skai iuojamos milijardais. Tame plote, kur užima Didieji Gr žulo Ratai, priskai iuojama daugiau kaip milijonas galaktik .

Dangaus erdvės nėra pastovios ir nesikeičiančios, jos plečiasi tarsi besipiliančių balionais. Galaktikos tolsta proporcingai tuo greičiau, kuo jų nuotolis didesnis (*Hablio dėsnis*). Tai revoliucinis astronomijos atradimas. Tiek milijardai milijardai žvaigždžių ir žvaigždynų skrieja sunkiai sivaizduojamu greičiu (net po tūkstančius kilometrų per sekundą) ir taip tiksliai, kad pagal dangaus kūnų judėjimą skaičiuojame laiką ir nustatinėjame tiksluosius chronometrus. Ar būtina manomas toks tikslumas be stoties viršininko? Jei toks judėjimas vyksta savaime, tai dangaus kūnų judėjimą erdvyje kaip žirniai rityje.

Kokia neapsakomai didelė Visata ir kokia smulkutė mūsų Žemė, tarsi dulkelė Visatos platuose! Kokie mažytiniai mes, žmonės, o koks didis Visatos Tvarkytojas, kokia turibiti Jo jėga ir išmintis!

Mikrokosmas. Pabandykime nuostabi gamtos didybę ir tvarką pamatyti nusileidę smulkį pasaulį. Matome vandens garus. Juos sudaro smulkutės medžiagos dalelės, vadinamos molekulėmis. Jų skersmuo 1/4 milijono milimetro. Viename vandens grame telpa 605 000 trilijonų molekulių. (Kad suprastume, koks didelis šis skaičius, turėtume pasamdyti milijardą žmonių, kurie, per sekundą suskaičiuodami iki 10, skaičiuodami ištiesai per dieną, turėtų skaičiuoti du milijonus metų, kol suskaičiuotų šį skaičių.) Kiekvienas vandens garas molekulių sudaro atomai. Dabar fizikai kalba apie atomo sistemas, panašias planetų sistemoms. Apie atomo branduolį, kuris yra atomo viduryje, sukasi elektronai, panašiai kaip Žemė aplink Saulę.

Negyvoji gamta ir žmogus. Pasižymi kristalus - nuo šeimininkų vartojamos valgomosios druskos iki brangių deimantų daugybę mineralų visą laiką turi tokią pat formą, tokią pat struktūrą. Jie auga taip tiksliai ir taip griežtai laikosi nustatytų dėsnių, kaip ir augalai.

Nuostabi, nepakartojama yra augmenija, bet nuostabiausias pasaulio kūrinys - *žmogus*. Mūsų smegenys yra centrinis žiniatinklas, kuri surenka visus duomenis apie tai, kas vyksta mūsų kūne, mūsų aplinkoje. Smegenys sutelkia visus mūsų veiksmus, yra jų tarpininkas, juos tvarko. Ne tik visa judina, bet atminties knygoje visa registruoja, kaip tik esame mat ar girdį, jaut ar prisilietę. Toje nuo 1200 iki 1600 gramų medžiagos masėje yra nuo 500 milijonų iki milijardo ląstelių, kurios kartu yra elektros baterijos ir telefono aparatai, padedantys duoti sakymus ir palaikyti vis ryšį. Tos ląstelės - tai daugelis milijardų laidų, išvedžiotų po visą kūną. Jie yra mūsų nervų sielės.

6 raumenys sukioja mūsų regėjimo aparatą - akies obuolį - visas puses. Su gyvūnais, didinamuoju stiklu, akies obuolys automatiškai nustato reikiamą padėtį, didindamas ar mažindamas savo paviršiaus išsišgaubimą. Visi tie mechanizmai veikia automatiškai. Ląstelių yra sudarytas iš 10 milijardų smulkių ląstelių, išsidėsius mažiau negu 1 cm². Akies viduje yra tinklainė, atliekanti fotografines klišeis vaidmenį. Joje atsimuša

viskas, k mes matome. Ta kliš paj gia padaryti per sekund 10 nuotruk ir v l iš naujo užsivesti. Tokiu b du per par mes galime pagauti apie 70 000 vairi vaizd . Tos kliš s tikslumas toks, kad akies tinklain s vienas kvadratinis centimetras gali pagauti 30 000 atskir šviesos tašk .

Nuostabiai sutvarkyti ir kiti žmogaus k no organai. Sakykite, ar visa tai gal jo savaime susiformuoti, vien akiai ir nes moningai j gai veikiant? Ar iki galo apm st te t klausim ? Ar ieškojote teisingo sprendimo? Gal užsimerk te ir nenor jote t klausim gilintis, nes, paneigus pirmaprad nes moningos j gos impuls , reikt pakeisti savo prast , aukštesni norm nevaržom gyvenimo b d .

O gal j s klaus te giliai susim st ir suradote Diev , kaip klaus ir surado šv. Augustinas:

Klausiau žem ir ji atsak : „Aš nesu tavo Dievas“. Klausiau j r ir b tybes, kurios joje gyvena, ir jos man atsak : „Nesame tavo Dievas, ieškok Jo aukš iau“. Klausiau v jus ir v tras, o jie man atsak : „Nesame tavo Dievas“. Užklausiau dang , saul , m nul ir žvaigždes: „Mes nesame tavo Dievas, kurio ieškai“, - atsak jie.

Tada kreipiausi visas b tybes, kurias pažinau savo poj iais: „Sakykite man apie mano Diev , jei j s nesate Jis, papasakokite k nors apie J “. Jos sušuko galingu balsu: „Tai Jis mus suk r !“ (Išpažinimai).

O gal m s tik jimas toks kaip poeto Bernardo Brazdžionio?

*Tikiu aš did j stebukl - Dievo žod .
Žodis suk r dang , žem ir žvaigždes
ir vyšnios žied , žmogaus gyvenim ,
svajon , meil , ilges ir džiaugsm ,
ir ideal siekimus, ir pergal kovo.*

*Mes tikime k rybos žod k nu tapus.
Jis iš amži eina amžius. Didis, šventas!
Ir gyvyb neša žmogui, tautai;
laisv širdžiai, taik ,
apdar teisyb s žemei.
Jis k nas miršt s ir prisikeli s,
jis siela, amžiais gyva.*

*Ir amžiais gyvas bus
lietuviškos k rybos rašytas žodis,
gim s kovoje d l Dievo vardo,
ir aug s kovoje d l m s tautos prisik limo
ir brend s didžiajai vis taut kult ros garbei.
Tu - žem , tartum motina, pasl pus daig javo, -
kaip žem ir tava tauta,
kaip daigas sl ps gyvyb .*

*Tu - up po ledu? Ateis pavasaris ir led
numes tvirti pe iai, išneš vis žiem ;
ir b gs srov , ir oš krantai,
ir amžiais b si gyvas!*

(„credo“)

* * *

*Didel daugyb moderni j atradim apie skai i , apimt , svor
fiziniame pasaulyje, daugelio mokslinink sitikinimu, visiškai
sugriov sen j materializm . Visata šiandien m s akimis atrodo ne
tiek medžiaginis dalykas, kiek mintis. O mintis reikalauja anks iau
buvusio Mintytojo. Fizikos pateiktieji rodymai patvirtina, kad fizin s
visatos pradžia buvo k rimo aktas, o ne pati savaime atsirado.*

(Ambruazas Flemingas, angl Victoria Instituto prezidentas, mir s 1945 m.).

ATSAKYMAI KLAUSIMUS

1. Ar religija daro žmog pasyv ?

Ateizmo paskaitose dažnai girdime ir „Mokslinio ateizmo“ vadov lyje rašoma (1975, p. 30), kad krikš ioni religija *ne tik diegia žmoni s mon antimokslin pasaul ži r sistem , bet ir ugdo paniek visam tam, kas žemiška ir pasauliška, <...> stumia juos socialinio pasyvumo keli* . Taigi, ar šis priekaištas krikš ionybei yra pagr stas?

„R pintoj lio“ Nr. 1, straipsnyje „Ar mokslas paneigia religin s pasaul ži ros pagrindus“, buvo nurodyta, jog yra nepagr stas teigimas, es religija diegianti antimokslin pasaul ži r sistem .

Priekaišt , kad krikš ionyb niekinanti visa, kas žemiška, ir stumianti žmog pasyvum , paneigia dviej t kstantme i krikš ioniški j šali istorija. Juk ne kurios kitos, o b tent krikš ioniškosios šalys yra pasiekusios aukš iausi kult r ir materialin gerov . Ar jos b t gal jusios pralenkti kitas šalis, jei krikš ioni religija jas b t st musi pasyvum ? Krikš ionyb visada skatino ir dabar skatina dirbti ir kurti materialines g rybes. Tik primena, kad žmogus visa savo širdimi negali pask sti vien materialiniuose r pes iuose, nes esama ir aukštesni dvasini vertybi .

Evangelijoje yra pasakyta: *Kas nenori dirbti, tenevalgo* (1 T s 3, 10). Šie Evangelijos žodžiai yra rašyti ir Taryb S jungos 1936 m. konstitucijos 12 str.; ir pirm j amži vienuoli regulos pareigoja: *Ora et labora - melskis ir dirbk*. Tinginyst vienuolynai laik nedorybi šaltiniu ir reikalavo, kad vienuoliai ne tik melst si, bet ir dom t si mokslu, verst si knyg perrašin jimu ir kt. Vienuoliai Vakar Europoje tobulino žemdirbyst , k r labdaryb s ir švietimo staigas, steig universitetus. Perrašin -

dami rankrašius vienuoliai išsaugojo ir perdavė bsimoms kartoms senovs graikų ir romėnų kultūrai. Ilgus šimtmečius tik Bažnyčia ir religinės organizacijos steigė ir išlaikė pavargęli prieglaudą, ligonines, mokyklas, universitetus. Religijinė tematika Bažnyčios prieglobstyje yra sukurti aukštesios meninės vertės muzikos ir dailės kūriniai (Vivaldžio, Bacho, Beethoveno, Leonardo da Vinčio, Mikelandželo, Rafaelio ir kitų). Ar tatau rodo, jog krikščionybė niekino visa, kas žemiška, ir stumėtinuosius į pasyvumą? Bažnyčia niekada nerodė abejingumo žemiškiems reikalams. Tai aiškiai pabrėžta ir Vatikano II Susirinkime, jo nutarimuose pasakyta:

Susirinkimas ragina krikščionis, <...> kad jie stengtųsi uoliai atlikti savo žemiškas pareigas, vadovaudamiesi Evangelijos dvasia. Klysta tie, kurie, žinodami, jog neturime žemėje pasiliekanios bėstinės, o siekiame bėsimosios, mano, kad galima nepaisyti žemiškąjį uždavinį. Jie nepastebi, kad tik jimas dar labiau pareigoja juos darbuotis pagal kiekvieno pašaukimą (p. 153).

Kitoje vietoje sakoma:

Krikščionims nebdinga mintis, jog žmogaus sumanumo ir jį nuveikti darbai galėtų prieštarauti Dievo galybei arba jog protu apdovanotas kūrinytas taptų tarsi Krįjo varžovu. Priešingai, jie yra sitikinai, kad žmonijos laimėjimai yra Dievo didybės ženklas ir Jo nuostabaus plano vaisius. Ir kuomet labiau auga žmogaus galybė, tuo plačiau siekia jo atsakomybė tiek atskiri žmoniai, tiek visuomenės atžvilgiu. Todėl aišku, jog krikščionybė skelbiamas mokslas negali atitraukti žmonių nuo pasaulio kūrinytas ir negali skatinti savo artimųjų gerovės nepaisymo, bet, priešingai, jis dar griežčiau pareigoja vykdyti šiuos uždavinius (p. 145).

Šie Vatikano II Susirinkimo žodžiai aiškiai parodo, koks nepagrįstas yra priekaištas, kad krikščionybė niekinanti žemiškus reikalus ir stumianti tikinuosius pasyvumą.

2. Ar jį zuitai laikosi principo: tikslas pateisina priemones?

„Tiesoje“ (1977 05 07) buvo išspausdintas V Minioto straipsnis „Klastinga gražbylyst“, kuriame rašoma, jog Ignacas Lojola skelbė lozungą, esantį tikslas pateisina priemones. Straipsnio autorius nenurodo, kuriame veikalė ar laiške Ignacas yra taip pasakęs, ir niekas to ne rodys, nes Ignacas taip nėra sakęs: iš tiesų šis lozungas paskelbė ne Lojola, bet kiek anksčiau už jį gyvenęs Makiavelis (1).

Jų zuitai yra Katalikų Bažnyčios ordinas, tad negali turėti kitokios moralės, negu toji, kuri skelbia Bažnyčia. Užtenka pasklaidyti žymesnį jį zuit teologų moralistų veikalus (pvz., Leimano, Gury, Katreino,

Noldino, iš lietuvi - Stasio Gruodžio), kad sitikintume, jog jie atstovauja oficialiai Bažny ios linijai: *blog priemoni niekada negalima imtis, nors tikslas b t ir geras*. T pat sako ir žym s istorikai, pavyzdžiui, nekatalikas Ren Fuliop-Milleris: *J zuitai niekada n ra šitaip mok* . Vis d lto atsiranda nes žining žmoni , kurie skleidžia paskalas ir šmeižtus.

1852 m. Frankfurte prie Maino j zuitas Rohas viešai paskelb :

Je kas juridiniam Heidelbergo ar Bonos fakultetui nurodys j zuito parašyt knyg , kurioje fakulteto sprendimu b t pripažinta, kad joje mokoma pagal t beg dišk tvirtinim - „tikslas pateisina priemones“, - tai fakulteto sprendimu tos knygos nurodytojui aš sumok siu t kstant gulden . O kas nenurodydamas žodžiu ar raštu primes ordinui an beg dišk mokym , - tas yra nedor lis ir šmeižikas.

Po šio paskelbimo per ištisus 20 met (Rohas mir 1872 m.) neatsirado, kas b t pasiryž s gauti gana stambi sum .

1890 m. t premij Duisburge atnaujino Richteris, o 1903 m. kun. Dasbachas viešai pareišk : *Aš sumok siu 2000 gulden tam, kuris rodys, kad j zuit raštuose yra mokoma, jog tikslas pateisina priemones*. Bet ir ši premija niekam nekliuvo. Ir Lietuvoje, rodos, 1924 m. prof. A. Maliauskis buvo paskyr s 5000 Lt premij tam, kas rodys š j zuitams primetam mokym , bet iki 1940 m. niekas neband tos premijos paimti. Nuo to laiko šis priekaištas ateistin je spaudoje pritilo. V l jis atgijo 1940 m., kai buvo uždrausta visa religin spauda.

Min tame straipsnyje V Miniotas informuoja visuomen tokiu stiliumi: *Vatikano radijo krikštait viai vadovavim jam patik jo j zuit vienuolijos nariams*. <...> *Su j zuit vardu susij patys juodžiausi, patys bjauriausi puslapiiai daugelio Europos, Lotyn Amerikos šali istorijoje*.

Šitoki teigini nedrst kartoti rimtas, s žiningas istorikas, kvalifikuotas žurnalistas. Vatikano radij j zuitams perdav ne kas kitas, kaip popiežius Jonas XXIII, apie kur „Izvestij“ redaktorius Adžiubejus po audiencijos pasak , jog popiežius es s *didis žmogus. Didžiu žmogumi tarybiniai pareig nai laiko ir dabartin popieži Pauli VI, ne vien kart apsilank pas j (N. Podgornas, A. Kosyginas)*. Pauliaus VI atstovas arkivysk. Kazarolis 1971 02 25 Maskvoje pad jo paraš po atominio ginklo neplatavimo sutarties tekstu. Kaip tad bendraujama su *paiais niekšingiausiai j zuitais?* Kod l leidžiama atvykti Taryb S jung vyriausiam j zuit vadovui Arrupei, kuris ia lank si du kartus (paskutin kart 1977 m.), ir, be Maskvos, dar buvo Leningrade, Rygoje?

[Kun. Jonas Lauri nas SJ]

AKTUALIJOS

Š.J. [kun. Napoleonas Nork nas]

JONO BILI NO TESTAMENTAS

Rašytojo gyvenimas (1879-1907) buvo trumpas ir dramatiškas. Tarp to meto moksleivi buvo paplitusi socializmo mada. Jauni protai daug negalvojo: kiekvienas maištas prieš car , net prieš Diev , atrod : kokia dr sa, kokia pažanga! O jei „pon klebon “ per dant patrauksi, tai a-ta-ta! (Atkreipkime d mes , kad ir šiais laikais pažangia laikoma kaip tik priešinga kryptis - rašytojai, ieškodami populiarumo, griebiasi to, kas neleistina, - ar santvark pakritikuoti, ar parodyti ateizmo pragaišt , ar pagirti kapitalistines laisves, ar... ir žmon s jiems mielai pritaria.) Nenuostabu, kad ir jaun Bili n nuneš revoliucin srov , ir jo pirmieji k rin liai neatitiko jo jautrios prigimties: buvo šiurkšt s, itin revoliucingi.

Jonas Bili nas mokslus jo sunkiai, bet vis tiek nor jo b ti pažangus. Nepritekliai greitai pakirto jo gležn sveikat . Sirgdamas džiova, jis persvarst gyvyb s ir mirties problemas ir, užuot maištav s, galutinai nusigr ž nuo revoliucin s veiklos, visa širdimi gr ž s prie tik jimo, prie Dievo. Prieš mirt jis raš savo žmonos motinai:

Zakopan , 22.XI.07. Mamyt, rašau ir aš Tamstai nors trumpai. Sveikinu Tamst ir trokštu nuo Dievo sveikatos ir ramaus laimingo gyvenimo. A i Tamstai už tokius gražius laiškus, kuriuos už visa geriau moki Tamsta parašyti. Rašyk ir toliau: mudu su Julyte labai j lauksime ir džiaugsim s juos skaitydami. Aš, Mamyt, esu sveikesnis, tik vis tebeguliu lovoje. Julyt kaip Aniolas Sargas mane priži ri ir r pinasi. Jai ir numir s b siu d kingas. Gul damas, Mamyt, ilg laik patale, daug skaitau ir misliju. Ir persitikirinau, kad brangiausias ir šven iusias daiktas žmogui yra tik jimas. Taigi žadu šiais metais atb ti iš viso gyvenimo išpažint , arba spavedn , b tent, Mamyt, jei Tamst kada užr stinau, prašau iš visos širdies man atleisti ir dovanoti... Bu iuoju Tamstos rankas. Mylintis Jonas Bili nas.

(Š laišk , cituojame iš kn.: *Jonas Bili nas. Paveikslai, apysakos ir eil s.*

Išleido Bili nien , Tilž je, 1913. Beje, 1955 m. išleist J. Bili no rašt tom šis laiškas ne d tas.)

Mir Bili nas 1907 m. gruodžio 8 d., tad jau 70 met , kai jo neturime, bet jo k rin liai subtil s, tebejaudina m s skaitytojus. Jo k ryba aukso fondu eina lietuvi tautos lobyn .

Jonas Bili nas mir Zakopan je, ten buvo ir palaidotas. Ant jo kapo pastatytas kryžius. Bet pasielgta ne taip, kaip velionis nor jo. Savo testamentiniame eil raštyje jis raš :

*Kad numirsiu, man' pakaskit
 Ant Šventosios up s kranto:
 Kad matyt kapas sodži ,
 K dik lis kur užaugau.
 Kad gird t t dainel ,
 Motin l kur dainavo,
 Kai ant keli maž migd
 Ir lopšy mane lingavo.
 Tu, Julyte, mano kap
 Žolyn liais apkaišysi,
 Tarpu roži ir lelij
 Man kryžel pastatysi.
 Nieko kito aš nenoriu,
 Tik lelijos, kad žyd t ,
 Kas pavasario rytel ,
 Kad lakštingala skamb t ...
 Tos lelijos - tai paveikslas,
 Kur gyvas numyl jau,
 Nors lakštingalos daineli
 Aš dainuoti nemok jau.*

Lietuviai visada nuoširdžiai nor jo išpildyti velionio testament - parvežti jo palaikus Lietuv . Bet m s nepriklausomyb s metai buvo per trumpi, neužteko j g n pinig , pagaliau - Zakopan Lenkijoje, o Lietuvos santykiai su Lenkija vis laik buvo tempti... Taigi rašytojo palaikai Lietuv pargabenti tik 1953 07 01 l ktuvu.

Iš Zakopan s kapini buvo iškasti velionio palaikai, kartu paimtas antkapis ir akmeninis kryžius, kur galb t Julyt buvo jam pasta iusi. Bet kai l ktuvas nusileido Lietuvoje *prie Šventosios*, kryžiaus l ktuve jau nebebuvo. Sklinda gandai, kad pakeliui jis buvo išmestas kažkur Pinsko balose. Ar tai teisyb ? Napatikrinsi. O rašytojui, palaidotam ant Šventosios kranto Li diški piliakalnyje, buvo pastatytas obeliskas - *Laim s žiburys*. Dabar jis *švie ia*, bet ne rašytojui (jis tokio paminklo nepraš !), o tiems, kurie t obelisk stat . vykđ didži j , sunki j rašytojo testamento dal , pabaigoje... neištes jo. Ir vis - d l t ateistini prietar !

Beje, rašytojas kalb jo ir apie lelijas. Žinome, k jos reiškia, - tai m s jaunimo skaistyb . Mes neturime nurimti, kol pagaliau bus vykdyti visi rašytojo testamento punktai: ant jo kapo stov s kryžius, tarp žolyn žyd s rož s ir lelijos: rož s - m s dvasinis grožis, lelijos - širdži tyrumas, o lakštingal giesmel - laisv s džiaugsmas, besisleidžiantis kaip nesibai-giantis pavasaris.

Ilgas gul jimas lovoje atmain jo dvasišk gyvenim . gal savo gyvenimo prad jo visas tik ti. Mirti nebijojo, bet gyventi neišpaskytai troško. <...> Tik jime mat daug poezijos. Labai džiaug s

atgav s tik jim . Ne kart kalb davo: „Gerai, kad aš nieko savo gyvenime neatkalbin jau nuo tik jimo. Tik jimas žmogaus nekvailina...“ (Iš J. Bili nien s laiško, 1908 03 23).

[Kan. Stanislovas Kiškis]

ATKARPA IŠ MANO LAGERINIO GYVENIMO

(Kunigo užrašai)

1940 m. liepos 24 d. mus išvež iš Vilniaus, o rugpjio 2 d. jau buvome Pe ioroje. ia vyr. gydytojas buvo ukrainietis, medicin baig s Kaune. Jis jaut simpatij lietuviams ir jau pirm dien mane paskyr fel eriu viename barake. Pe ioros persiun iamasis punktas didelis: bene 8 barakai, atskiras valgomasis, 2 ar 3 namai ligoniams. Viename toki ir man dav darb . Ateidavo ten laisvoji gydytoja ir dvi jaunos seserys pasikeisdamos. Mano darbas buvo drauge su gydytoja kasdien apeiti ligonius, išdalyti paskirtus vaistus, matuoti ir užrašyti temperat r , kartais užpildyti ligonio kortel .

Vien nakt man teko dalyvauti priimant tik k atvežt nauj etap . Gydytoj komisija tikrino atvežt j sveikat ir skirst darbo kategorijas. Vyrai ir moterys, iki pus s išrengti, stov jo susimaiš vienoje eil je. Gydytojai su pasididžiavimu ištardavo kategorijos pavadinim lotyn kalba - *prima, secunda* - o man reik jo pažym ti tik asmens lapelyje.

Zonoje buvo vaistin , joje dirbo jauna lietuv . Man teko pas j ir Mišias laikyti, ir išpažin i klausyti. Kart nu jo gandas, kad m s vaistinink blatn j kortomis pralošta. Tai reišk , kad praloš s tur jo j nužudyti... Mergait verk ir lauk neužtarnauto keršto. Ne aš vienas kreipiausi vyr. gydytoj , kad gelb t nekalt žmog iš t žv ri nasr . Kai ji buvo iškelta kit viet , blatnieji griež dantimis ir grasino ir tenai j pasieksi !

Vien vakar atved man anapus lagerio vart susirgus ar tik pašalus žmog , jis tur jo karš io ir sak si paleistas iš lagerio, važiuoj s Leningrad . ia išlip s palaukti kito traukinio, pris d s ant sniego ir užmig s... Surašiau ligonio lapel : amžius - 65 m., iš Kaukazo, musulmonas. Daviau jam karštos sriubos, gabaliuk duonos ir žuvies, kaip ligon paguldžiau palatoje.

Rytojaus dien susitinku j ateinant koridorium, pasisak es s jau sveikas, d kojo už nakvyn . Pak l s akis aukštyn, jis man sako:

- ia mane Dievas atsiunt . Aš tamstai turiu kai k papasakoti.

Po pusry i pasikvie iau pas save, jis atsis do šalia ant lovos ir prad - jo pasakoti.

- Tai buvo gal prieš 10 met . Pas mus Kaukaze suimin jo dvasininkus, uždarin jo cerkves ir naikino visa, kas buvo viduje. Kart , eidamas keliu,

pama iau purv numest nedidel Dievo Motinos Marijos ikon . Apsidairiau, ar kas nemato, pak liau, nušluos iau ir, pakiš s po savo vatinuku, parsinešiau namo. Manau, kur nors pasl psiu, gal ateis laikas ir gal siu kam reikia atiduoti. Mes, Alacho garbintojai, labai gerbiame pranaš J z Krist ir Jo Motin Marij .

Nakt per sapn pasirodo man pati Marija, vadina mane vardu ir sako:

- Šito, k dabar tu man padarei, aš niekada neužmiršiu!

Pasirod Ji man ir kit nakt , parod m s miestelio aikšt prieš cerkv . Ten buvo didel žmoni minia, sukviesta pasiži r ti, kaip bus nukelti varpai nuo cerkv s bokšto. Aš aiškiai matau, kaip du jauni vyrukai pasisi l lipti bokšt , atrišti varpus ir numesti ant žem s. Laikrodžio rodykl rod 13 valand . Gird ti kirvi sm giai, supasi varpai ir su triukšmu krinta nuo bokšto... Paskui juos krinta abu vyrukai, ir j k nai ištykšta ant akmeninio grindinio. Marija dingo. Aš nubudau nukr s-tas šiurpulio.

Pra jus kuriam laikui, pasirod skelbimai - miestelio gyventojai kvie ia-mi 13 valand aikšt prieš cerkv : nuo jos bokšto bus numesti varpai. Ar man eiti? Jei Marija iš anksto parod tok šiurp vaizd , tai, matyt, nori, kad sitikin iau ir Ja visai pasitik iau. Aš nu jau ir iki smulkmen pasikartojo visa, k buvau mat s sapne.

Marija dar kart man pasirod . Š syk Ji rod medine tvora aptvert nemaž plot , kurio keturiose kert se - bokšteliai ir stovi kariškiai su automatais; priekyje - plat s, uždari vartai ir nedidel b del su stogeliu.

- siži r k, - sako man Marija, - tu ia pakli si ir atliksi tau skirt 10 met bausm . Bet nebijok, aš juk žad jau tav s nepamiršti ir tave globoti.

Mane areštuoja, tardo, nuteisia 10 met ir nuveža lager , kur jau buvau mat s sapne. Esu kaip ir ramus, bet kaip ia laikytis? Juk varys darb , o mano sveikata silpna... Ir v l, jau lageryje, pasirodo Marija ir liepia susirasti Nikifor Nikiforovi i . Bet kas jis toks ir kaip j surasti, nepasak . Vien pavakar , kai visus var iš barak kiem patikrinimui, aš kiek uždelsiau, ir priži r tojas mane subar , nes visi jau stov jo išsiri-rikiav poromis. Eidamas atsistoti pat gal aš sušukau:

- Nikiforai Nikiforovi iau!

Kai dav komand išsivaikš ioti, prie man s pri jo su barzdele, inteligentiškos išvaizdos, vidutinio amžiaus juodai apsilvilk s žmogus.

- Tamsta mane šaukei? - klausia jisai.

Aš sumišau, nuleidau akis ir nežinau, k sakyti.

- A, tai Dievas tamst ia atsiunt , - pasak jis, pažvelg s aukštyn.

Pasirodo, tai buvo *batiuška* - sta iatiki šventikas, kuris lageryje fel eriaivo. Jis pa m mane pas save, nes tur jo atskir kambariuk . Aš pas j buvau tvarkdarys [*dnevalnyj*], šluodavau ir plaudavau kambariuk , atnešdavau abiem valgyti ir patarnaudavau prie ligoni . Taip pas j išbu-vau visus 10 met , n karto neiš j s darb už vart . Batiuška buvo

žmogus kuklus ir maldingas. Jis man papasakojo apie Marij ir Jos S n .
O aš jam papasakojau vis istorij su Marijos paveikslu.

Vien vakar Nikiforas Nikiforovi ius tar :

- Aš susirgsiu ir greitai mirsiu. Štai tau adresas mano broliavaikio, kuris gyvena Leningrade. Kai b si paleistas, b tinai nuvažiuok pas j ir papasakok visa apie mane. Kelion je tau teks išlipti ir palaukti kito traukinio. Ten b damas tu truput susirgsi ir tave vienai nak iai paims lager . Ten tave globos kunigas, ir tu jam papasakosi vis šit istorij ...

Pasakodamas senukas net pailso ir giliai atsiduso. Jo akys deg . Jis jaut si atlik s sunki užduot ir paliko man savo adres Kaukaze. Nor jau smulkiai visa surašyti, bet kur d ti tokius užrašus, kaip juos išsaugoti? Juk mano bausm tik prasideda. Tad stengiausi išsaugoti visa tai atmintyje, o kad geriau strigt , smulkiai papasakojau keliems draugams.

Vienas sta iatiki šventikas iš Estijos pasteb jo, kad šioje istorijoje tarsi prie Marijos altoriaus su jo ir bendradarbiavo 3 didžiausi religij atstovai - tikintis musulmonas, sta iatiki ir katalik kunigai. Štai kur ekumenizmas!

Glauskim s visi prie Marijos, o Ji iš m s padarys vien tikin i j šeim .

Kristaus drobul

Prieš kelet m nesi mokslin konferencija Londone svarst Turino drobul s autentiškumo problem . Konferencijoje dalyvavo vairi mokslo sri i ir vairi paži r mokslininkai bei teologai - ne tik krikš ionys ir krikš ioniškos kilm s agnostikai, bet ir musulmonai, ir žydai.

Kas gi toji Turino drobul ? Tai maždaug 4 m ilgio ir 1 m plo io audeklas, kuriame yra atsispaud s mirusio žmogaus atvaizdas. Nustatyta, kad jame buvo suvyniotas vyriškis, mir s nuo žaizd ir nukryžiavimo. Bažny ios tradicija, istoriniai duomenys ir, kaip min ta, gamtos moksl atradimai padeda nustatyti, kad žmogus, palik s gausius atspaudus audekle, yra J zus Kristus. Yra istorini duomen , rodan i , kad drobul buvo garbinama Jeruzal je IV amžiuje. Kai Konstantinas pastatydino Šv. Kapo bažny i , vyskupas Kirilas Velyk pamokslo metu akcentavo: *Kapas ir drobul , kuri J zus prisikeldamas paliko*. Be to, seniausias mozarabin s liturgijos tekstas skelbia:

Petras ir Jonas, at j prie kapo, pamat drobul je atsispaudusius šviežius kan ios p dsakus.

Bažny ios tradicija pasakoja, kad toji drobul VII a. iš Jeruzal s pateko Edes , o paskui - Konstantinopol , iš kur Kryžiaus kar metu išgabenta Pranc zijon. 1578 m. Karolio Baromiejaus r pes iu ji atsirado Turine.

Kas suk l tok susidom jim šiandien? Ilg laik tiek mokslininkai, tiek bažnytiniai sluoksniai min t drobul ži r jo skeptiškai - ji buvo

laikoma XIII a. falsifikatu. Ta iau pastar j met atradimai ši versij sugriov , ir tai paskatino toliau tyrin ti.

Kokie tie atradimai? Pirma, didel s reikšm s ia tur jo ilgame iai šveicar biologo M. F. Šulc s darbai, kuriais jis rod , jog organin s dulkel s, atrastos analizuojant drobul , yra kilusios iš Palestinos ir kit viet , kuriose buvo saugoma drobul . Priskirti audekl Palestinei ir konkre iam laikotarpiui ver ia medžiaga, audimo b das ir pan.

Antra, nustatyta, kad joje buvo suvyniotas nukryžiuoto žmogaus k nas.

Tre ia, drobul je atsispaud s negatyvinis žmogaus atvaizdas. Tai, kad atvaizdas drobul je negatyvinis, rodo, jog jis negal jo b ti sukurtas viduramžiais, kada apie fotografij netur ta supratimo. Kaip pasakojama, pirm kart drobul s nuotrauk išryšk in s žmogus vos neapalp s iš nuostabos: fotografijos juostel je išryšk jo... pozityvas. Spaudžiant vaizd iš fotografijos plokštel s ant popieriaus, iš jo negatyvas. Nuotrauka buvo tokia aiški, kad joje buvo matyti net mažiausios pašarvoto k no detal s - rank , koj , šono sužeidimai, plakimo žym s, eršk i vainiko padarytos žaizdos. Dailininkai band nupiešti panaš paveiksl ir paskui j nufotografuoti, ta iau fotografijoje, kaip prasta, gautas negatyvas.

Prie fototyrim prisid jo chemikai, gydytojai, audini specialistai. Ypa daug pad jo fotografijos savyb daug kart padidinti. Pastaruoju metu sijung amerikie i mokslininkai, drobul s nuotrauk tyrimui panaudami elektronik . Jie paneig , kad drobul je esantys ženklai piešti žmogaus ranka. Tyrimai parod , kad ženklai yra sig r gilesn audeklo sluoksn . Be to, nustatyta anks iau nežinom fakt : ant pe i buvo rasta daugiau kaip 120 plakimu padaryt žaizd , galva apjuosta ne eršk i vainiku, o užmautas eršk i šalmas, gaub s vis galv .

Galb t domiausia ir reikšmingiausia, kad drobul je matome t pat veid , kuris mus žvelgia (tiesa, vairiais variantais, kurie vis d lto išlaido bendrus bruožus) iš t kstan i paveiksl , ikon , skulpt r , vaizduojan i Krist . Šitas veidas atsakyt ne vienam išskylant klausim , kod l Kristus vaizduojamas taip, o ne kitaip. O kaip jis atrod iš tikr j ? Tai b t ne tik Kristaus vaizdavimo, bet ir dar vienas krikš ioniškosios tradicijos autentiškumo patvirtinimas.

Kokias išvadas galima padaryti? Drobul s kilm rodo, kad saugojusieji j tik jo, jog tas, kuris buvo joje suvyniotas, gyvas, nes žydai laidojimo reikmenis laiko nešvariais ir joki b du negali j saugoti.

Ši duomen pagrindu daugelis Turino drobul vadina tiesiog penkt ja Evangelija. Gal ir per dr su. Juk kol kas pasitik ti ja galima tik tiek, kiek pasitikime moksliniais pažinimo metodais. Kokia ironija - ja tur t labiausiai pasitik ti tie, kurie suabsoliutina mokslin fakt , neigdami bet kokio kito - ir religinio - pažinimo tikrum . Jeigu laikui b gant bus visiškai patvirtintas Turino drobul s autentiškumas, jai tikrai tikt penktosios Evangelijos - Tomo evangelijos - pavadinimas.

Londono konferencija tuo tarpu prijo išvad, kad Turino drobul - visos žmonijos turtas. Remiantis moksliniais metodais, atvaizdo atsiradimo bent kol kas ne manoma paaiškinti. Taip pat ne manoma paaiškinti fakto, kodl k no atspaudas per tiek laiko išliko nepakit s. Taigi mokslas susiduria su negin įjamu istoriniu faktu, kuris paliko ženkl medžiagoje.

Jaunimo ryžtas

Pasibaigus koncelebracin ms šv. Mišioms, kurios vyko 25 met kunigyst s jubiliejaus proga Vilniuje, Šv. Rapolo bažny ioje, zakristij at jo grup jaunimo iš vairi Lietuvos vietovi . Tebesant ten visiems kurso draugams ir iškilme dalyvavusiems Vilniaus miesto kunigams, kreipdamiesi kun. Juoz Zdebsk , kuris neteisingai milicijos buvo apkaltintas es neblaivus vairav s automobil , jaunuoliai pareišk :

- Mes žinome, kad j s esate abstinentas ir kad jus kaltina neteisingai. Protestuodami prieš šmeižt , pasižadame tapti abstinentais: mes steigiame Blaivyb s brolij .

Atvykusieji jubiliatui teik tokio turinio adres :

Didžiai gerb. kunig Juozap 25 met kunigyst s jubiliejaus proga sveikina ir ta proga pasiryžta:

- *išpl sti abstinent akcij jaunimo tarpe už Tautos blaivum ;*
- *spalio m nes nepraleisti n vienos dienos be šv. Rožan iaus maldos J s intencijomis.*

Vilniaus, Kauno, Šiauli , Panev žio, Telši , Alytaus, Vilkaviškio, Kelm s, Kudirkos Naumies io, Veisiej , Kretingos katalikiškojo jaunimo atstovai.

KNYG RECENZIJOS

Dr. Pranas Gaidamavi ius. MILŽINAS, DIDVYRIS, ŠVENTASIS.

(Brooklyn, 1954. 246 p.)

Autorius kalba apie 3 plotmes, kuriose žmogus pašauktas gyventi: daiktin , dvasin ir religin . Kiekviena t plotmi turi vertybes, kurias per m s žmogus gali kilti žmogiškosios pilnatv s srit .

Pirmojoje plotm je yra vitalin s vertyb s, prigimtis, fizinis-daiktinis pasaulis. ia puosel damas vitalines vertybes, ugdydamas prigimtinius polinkius gali tapti *milžinu*.

Antrojoje plotm je žmogus randa kito pob džio vertybes - dvasin pasaul . Vidinis šauksmas kelia j aukštyn, nauj pasaul , kur jis turi realizuoti savyje. Dvasin je tikrov je žmogus, atskleid s savo asmen , tampa *didvyriu*,

kuris iš pasiektos aukštumos regi jau žmogiškos pilnatv s srit , b tent, religines vertybes.

Tre ioji plotm atveria neribotas galimybes ir uždega nauju dinamizmu. Jis ia išvysta žmogaus nat rali atomazg , kuri prasmins ir vis žmogaus nueit keli . Žmogus atsiduria Dievo artumoje, malon s srityje, kuri j iškelia ligi *šventumo*.

Pagal 3 min tas žmogiškosios b ties plotmes autorius kalba apie žmog kaip Milžin , Didvyr , Švent j .

Ta iau, - sako autorius, - t vertybi realizavimas ne visuomet yra pilnutinis. Žmogus dažniausiai n ra nei milžinas, nei didvyris, nei šventasis pilnutine prasme, ta iau jis daugiau ar mažiau priart ja prie t vertybi , realizuodamas jas savyje bent iš dalies.

Autorius kalba apie kraštutinius, kurie dirbtinai kliudo pasiekti žmogišk j pilnatv . Gan išsamiai apib din s Milžino, Didvyrio, Šventojo keli , padaro išvad , jog tikr ja prasme didvyriškas žmogus yra ne kas kita, kaip šventasis. Bet šioje tikrov je šventumas n ra matomas iki galo išbaigtas: jis visada yra keleviškas, visada siekiamasis. Šventojo esm - kad jis yra kelevis, bet toks, kuris nemeta žem s naštos pakel je ir neb - ga iš vieškelio. Jo kelevyst yra tas kasdieninis didvyriškumas, kuris, perkeisdamas žmog , perkei ia ir aplink (p. 243). Jo galutinis triumfas pasireiškia tik anapus rib .

Veikalas rekomenduotinas tiems, kurie ieško ir siekia žmogiškosios pilnatv s.

[Pareng J. A.]

Kun. Jonas Gutauskas. DIEVAS ŠIANDIEN.

(ikaga, 1973. 283 p.)

Autorius Dievo klausim nagrin ja ne teoriškai, ne teologiniu ar filosofiniu poži riu, bet konkre iai, siedamas su ši dien gyvenimu. Aiškin damas, kas yra Dievas, iškelia ir atsako daugel klausim , kurie r pi dabarties žmogui. Kalba apie šiandienin pasaul , jo pob d, ateizm ir jo gr sm , Bažny ios misij dabarties pasaulyje, Diev kaip K r j , Dievo liudijim apie save gamtoje, istorijoje ir žmogaus s mon je, švent j ir mistik gyvenime, stebukluose ir pranašyst se. Svarsto, kod l kai kas nusigr žia nuo Dievo ir kas tokiems žmon ms lieka netekus Jo.

Tie, kurie netiki Dievo, sako autorius, tiki kuo kitu: pažanga, technika, medžiaga, žem s rojumi, protu, likimu, griebiasi spiritizmo, burt . Savotiška religija, tik be Dievo, yra ir komunizmas. Komunizmas ir krikš ionyb sutinka tuo, kad abu kuria roj ; skirtumas tas, kad komunizmas kuria žemišk j roj , o krikš ionyb - dangišk .

Ta iau komunist žemiškasis mesianizmas, paneig s religij ir prievarta siekiantis sukurti tariam j roj , yra tuš ia svajon . Nuvainikuotas ir

dulki sauja paverstas, žmogus komunizme yra paukštis pakirstais sparnais, kurio skrydis dorines aukštumas ne manomas.

Išklaušim, kaip krikščionis turi elgtis komunizmo atžvilgiu, autorius sako, kad reikia laikytis šv. Augustino taisyklės: *Nek skite klaidos, myl kite klystančius*. Krikščionys turi būti geresni negu ligi šiol buvo. Turi parodyti daugiau meilės, socialinio teisingumo, pagarbos žmogui. Liudyti ties visu savo gyvenimu, o ne lūpomis. Nekalbėti apie komunistus su neapykanta, pašaipa, panieka. Nesakyti, kad komunizme viskas bloga ir neramumams krislo gero. Komunizmo atsiradimas ir didelis jo išplitimas yra vykęs iš dalies dėl to, kad krikščionys neatliko savo šventų pareigų Bažnyčioje ir visuomenėje. Kai daugelis krikščionių užmiršo tinkamai tvarkyti žemės reikalus, atsirado žmonės, kurie pasakė, kad trauktis žemės reikalai ir nieko kito.

Gyvenimas be Dievo, be amžinojo gyvenimo vilties, kaip rašo autorius, yra jimas perliūžtant ledą, kuris baigiasi pasinirvimu beprasmiškas praraj. Ny (Nietzsche), norėjęs atskirti žmogų nuo Dievo, paskelbė, kad Dievas miręs, bet pats baigė savo gyvenimą beproiu. Teisingi šveicarų pedagogo Pestalocio žodžiai:

Jei tu pamiršti Dievą, pamiršti pats save, nes Dievo meilė yra tavo gyvenimas.

Žmogus, rašo autorius, ieško daugelio vairių dalykų: aukso, malonumų, išminties, mokslo. Tačiau pastebimas ir kilnesnis troškimas - polkis Dievop, Dievo ieškojimas. Kas uoliai, nuolankiai, su pasitikėjimu nestatydamas kliūčių ieško, tas Jėzus randa. Gražiai yra pasakęs danų filosofas Kierkegoras (*Kierkegard*):

Dievas yra ne tik kaip versmė, kuri leidžiasi surandama, bet ir kaip šaltinis, kuris pats ieško ištroškusiųjų.

Gera logika ir geras žinios - pirmieji žingsniai tik jėgoms. Tačiau Dievo malonumą yra rankose, kurios nupuolus pakelia. Dievas išklauso ir šimtais būdais padeda žmogui sielos ir kūno reikaluose. Žmogus dažnai naudojasi Dievo pagalba net nežinodamas. Ne veltui psalmininkas sako:

Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė, veikiausioji pagalba varguose.

Paskutiniame knygos skyriuje, pavadintame „Verta Jam tarnauti“, autorius pavyzdžiais nurodo, jog Dievas yra mylintis Tavo... Tik būkime verti šito gerojo Tavo vaikais.

(Parengė J. M-cas [Kazimieras Šapalas])

SI LOME PERSKAITYTI

Lelot. GYVENIMO PROBLEMOS SPRENDIMAS.

(Bruselis. Versta iš rus k.)

Viskas, nuo knygos pavadinimo iki aplanko, šio katalik kov no [vienuo-lio Lelio] sukoncentruota vien uždavin - atkreipti jauno skaitytojo d mes knyg , vesti j prie sitikinimo: žmogaus gyvenimo paskirtis - Dievo suvokimas. O kurgi m s marksistin , milijoniniais tiražais išleidžiama knyga, kuri duot atsakym t pat gyvenimo prasm s klausim , tik iš priešingos pozicijos? - klausia „Izvestijose“ F. Kuznecovas straipsnyje „Vo imia dobra“ (1965 04 23).

Sakoma, kad ši knyga - tai student katekizmas. Taigi verta su ja ne tik susipažinti...

Stasys Yla. MODERNI MERGAIT .

(Putnam)

Mergait ženg žingsn iš l li pasaulio. Jos dideles nuostabas ir ža-vesio kupinas akis sutiko platusis pasaulio langas. K jis jai žada? Kaip suprasti t vus? Kokius draugus pasirinkti? Kaip b ti gražiai išor je ir dvasioje? Kok grož labiau vertinti? Kokia bus prasiskleidusi mergait s meil - vienam žmogui ar visa apimanti? Ir kok keli pasirinkti gyveni-me? Tai svarbios problemos mergeitei, - jas pad s išspr sti ši knyga.

Polis Burž . MIRTIES PRASM .

(Paryžius. Versta iš pranc z k.)

Šioje knygoje bandoma atsakyti klausim , kasdien iškylant milijo-nams žmoni , - kokia yra gyvenimo prasm . O greta šio klausimo neišven-giamai pasirodo ir antrasis - mirties prasm s klausimas. Mirties proble-ma, kuri visais aspektais atidžiai tyr egzistencialistai, ia pateikiama amžinojo gin o tarp materializmo ir idealizmo forma. Ties mirties slenks iu susikryžiuoja ir šitos knygos heroj - antikin s stoik filosofijos sek jo, racionalisto, mokslo garbintojo neurochirurgo M. Ortegiu ir nuoširdaus krikš ioniškojo tik jimo išpažin jo karininko E. Galiko likimai.